

ΚΑΡΟΛΟΥ ΦΛΕΓΕΛ

ΤΟ ΣΠΟΓΓΑΛΙΕΥΤΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ

ΤΗΣ

ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

ΛΟΓΟΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΙΣ ΕΝ ΧΑΝΙΟΙΣ ΚΡΗΤΗΣ ΤΗ 29 ΙΟΥΝΙΟΥ 1903

ΕΝ ΧΑΝΙΟΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

1903

Ar3Ge-19030000-d

ΤΗ Α. Β. ΥΨΗΛΟΤΗΤΙ
ΤΩ ΠΡΙΓΚΗΠΙ ΓΕΩΡΓΙΩ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΑΤΩ ΑΡΜΟΣΤΗ, ΕΝ ΚΡΗΤΗ,

ΤΩ

ΔΙΣ ΕΞΟΧΩΣ ΑΝΔΡΑΓΑΘΗΣΑΝΤΙ
ΕΝ ΙΑΠΩΝΙΑ ΜΕΝ ΔΙΑ ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΡΑΒΔΟΥ
ΕΝ ΚΡΗΤΗ ΔΕ
ΔΙ' ΕΥΕΡΓΕΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

ΕΥΣΕΒΑΣΤΩΣ ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Τὸ περιπετειῶδες καὶ πολυθρύλητον σπογγαλιευτικὸν ζήτημα τῆς Μεσογείου, τὸ ζωτικώτατα ἐνδιαφέρον κατὰ πρῶτον μὲν λόγον αὐτοὺς τοὺς σπογγαλιεῖς μετὰ πληθυσμοῦ ἀνωτέρου τῶν 100,000 ψυχῶν ἀπὸ Τύνιδος μέχρι Συρίας, κατὰ δεύτερον δὲ ὅλας τὰς σπογγοπαραγωγοὺς χώρας τῆς Μεσογείου μετὰ πληθυσμοῦ πολλῶν ἑκατομμυρίων, κατὰ τρίτον δὲ ὁλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα, ἀφ' οὗ πρόκειται περὶ τοῦ πάσχοντος πληθίου, σωτηρίαν ἐπικαλουμένων, τὰ μάλα χρῆζει πρὸς αἰσίαν αὐτοῦ λύσιν τοῦ τύπου καὶ δὴ ἔνθεν μὲν ἄρθρων ἐν ἐφημερίσιν καὶ περιοδικοῖς, ἔνθεν δὲ πραγματειῶν, αἵτινες οὐ μόνον ὑποβάλλονται ὡς ὑπομνήματα εἰς Ἀνακτας καὶ Ἡγεμόνας, εἰς Κυβερνήτας καὶ Νομοθέτας, ἀλλὰ καὶ ἀναγινώσκονται ὑπὸ τῆς κοινωνίας πρὸς μόρφωσιν τῆς κοινῆς γνώμης.

Μέχρι τοῦδε ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ τύπῳ τῶν σπογγοπαραγωγῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου ὑπὲρ τῶν δεινοπαθούντων σπογγαλιῶν πλεῖστα ἄρθρα καὶ τέσσαρας πραγματείας ὑπὸ τοὺς ἐξῆς τίτλους· α') «Ἡ νῆσος Κάλυμνος καὶ ἡ σπογγαλιεία» ἰταλιστὶ ἐν Γενούῃ κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1894, β') «Ἡ νῆσος Κάλυμνος» ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ Μάρτιον τοῦ 1896, γ') «Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἀνθιμος ὁ Ζ' ἐν Καλύμνῳ» ἐν Λιμένι Βαθέος Σάμου κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1896 καὶ δ') «Τὸ σπογγαλιευτικὸν ζήτημα τῆς Μεσογείου» γαλλιστὶ ἐν Καίρῳ κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1902.

Ἐξαντληθεῖσιν τῶν τεσσάρων πραγματειῶν τούτων, ἅτε ἐκασταχοῦ προθυμώτατα ζητουμένων, προβαίνω ἤδη εἰς

τὴν δημοσίευσιν τῆς παρούσης πέμπτης πραγματείας ὑπὸ
τὸν αὐτὸν τίτλον, ὃν φέρει ἡ τετάρτη, ἀξιωθείς νὰ ἐκφωνήσω
αὐτὴν ὡς λόγον τῇ 29 Ἰουνίου ἔ. ἔ. ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Βουλῆς
τῶν Κρητῶν ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Α. Βασιλικῆς Ὑψηλότητος
τοῦ Πρίγκιπος Γεωργίου τῆς Ἑλλάδος, Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ
ἐν Κρήτῃ, τῶν Γενικῶν Προξένων καὶ Ἀξιωματικῶν τῶν Με-
γάλων Δυνάμεων καὶ τῆς ἐπιλέκτου κοινωνίας τῆς προ-
τευούσης τῆς Κρήτης.

Ἐκφράζων τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην μου πρὸς πάν-
τας τοὺς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Κρήτης εὐγενέστατα προστα-
τεύοντας καὶ ὑποστηρίζοντας τὰς ὑπὲρ τῶν δεινοπαθύν-
των σπογγαλιῶν τῆς Μεθογείου πολυτεεῖς προσπάθειάς μου,
εὐχομαι διαπύρως, ὅπως καὶ ἡ παροῦσα πραγματεία συντε-
λέσῃ εἰς τὴν ὁδὸν θάσσονα ἐπίτευξιν τοῦ τόσον ἐπιποθυ-
μένου ἱεροῦ σκοποῦ ἐν ταῖς κατὰ τοῦτο ἐτι ὑστερούσαις
χώραις τῆς Μεθογείου.

Ἐν Χανίοις Κρήτης, τῇ 14 Ἰουλίου 1903

Κ. ΦΛΕΓΕΛ

ΥΨΗΛΟΤΑΤΕ

ΣΕΒΑΣΤΗ ΟΜΗΓΥΡΙΣ

Χαίρω τὰ μάλα ἐπὶ τῷ, ὅτι ἔχω σήμερον τὴν τιμὴν νὰ ὀμιλήσω πρὸς Ὑμᾶς περὶ τοῦ σπογγαλιευτικοῦ ζητήματος τῆς Μεσογείου ἐν τῷ τεμένει τούτῳ τῶν Μουσῶν καὶ τῆς Νομοθεσίας, ἐν ᾧ λίαν εὐγενῶς φιλοξενεῖ ἡμᾶς ὁ εὐάνδρος δῆμος Χανίων, ἐκφράζω δὲ αὐτῷ ἐπὶ τούτῳ τὰς ἐνθέριμους εὐχαριστίας μου ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ρέκτου καὶ φιλοπροόδου Δημάρχου κ. Νικολάου Σκαμνάκη.

Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ χώρῳ τούτῳ ἐπεράτωσε πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἡ Ἐντιμος Βουλὴ τῶν Κρητῶν τὰς κοινωφελεῖς ἐργασίας αὐτῆς ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Κρήτης καὶ δὴ καὶ διετήρησεν ἀδιασάλευτον ὡς πολῦτιμον παρακαταθήκην τὸν περὶ σπογγαλιείας σωτήριον νόμον τῆς Κρητικῆς Πολιτείας, τὸν Θεῖα συνάρσει θεσπιθέντα πρὸ τετραετίας, παρ' ὅλας τὰς κατ' αὐτοῦ καταβαλλομένας ἀποπείρας ἀνατροπῆς ἐκ μέρους τῶν ἐκτὸς τῆς Κρήτης κατοικούντων φίλων τῶν ἀνθρωποκτόνων καὶ σπογγοφθόρων σκαφάνδρων. Εὐδοκεῖ δὲ νὰ σκεπάξῃ ἡμᾶς κατὰ τοῦτο πεφωτισμένος καὶ ἰσχυρὸς συναντιλήπτωρ ἡ Α. Βασιλικὴ Ὑψηλότης ὁ Πρίγκηψ Γεώργιος τῆς Ἑλλάδος, Ὑπατος Ἀρμοστής ἐν Κρήτῃ, Οὗ τὰ ἔτη εἴησαν πλεῖστα καὶ πανευδαίμονα, ὁ Θεῖα συνάρσει δις ἐξόχως ἀνδραγαθήσας, ἐν Ἰαπωνίᾳ μὲν διὰ σωτηρίου ράβδου διασώσας τὴν πολῦτιμον ὕπαρξιν τοῦ νῦν εὐκλεῶς ἀνάσσοντος Μεγαλειοτάτου Αὐτοκράτορος τῆς Ρωσσίας Νικολάου τοῦ Β', ἐν Κρήτῃ δὲ δι' εὐεργετικῆς νομοθεσίας τὸν σύγχρονον καταβαλὼν Μινώταυρον, τὸν πολὺ φοβερώτερον καὶ εἰδεχθέστερον τοῦ ἀρχαίου.

Ἐπικαλοῦμαι τὴν πολῦτιμον συμπάθειαν Ὑμῶν ὑπὲρ τῶν δεινοπαθόντων σπογγαλιέων τῆς Μεσογείου, τῶν ἀπὸ 37 ἐτῶν ἀπο-

δεκατιζομένων καὶ ἄλλως δεινοπαθούτων ἕνεκα τῆς ἐν τῇ σπογγαλιεῖα φρικτῆς καταχρήσεως τῶν ἀνθρωποκτόνων καὶ σπογγοφθόρων σκαφάνδρων, ἥτις ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς προὐκάλεσε τὸ περιπετειῶδες καὶ πολυθρύλητον καταστὰν σπογγαλιευτικὸν ζήτημα τῆς Μεσογείου, τὸ ζωτικώτατα ἐνδιαφέρον κατὰ πρῶτον μὲν λόγον αὐτοὺς τοὺς σπογγαλιεῖς μετὰ πληθυσμοῦ ἁνωτέρου τῶν 100,000 ψυχῶν ἀπὸ Τυνίδος μέχρι Συρίας, κατὰ δεύτερον δὲ ὅλας τὰς σπογγοπαραγωγοὺς χώρας τῆς Μεσογείου μετὰ πληθυσμοῦ πολλῶν ἑκατομμυρίων, κατὰ τρίτον δὲ ὁλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα, ἃς οὐ πρόκειται περὶ τοῦ πάσχοντος πλησίον, μέλλοντος νὰ σωθῇ ἐξ ἀνηκούστων δεινῶν.

Οἱ σπογγαλιεῖς τῆς Μεσογείου ἔζων ἐν εὐημερίᾳ καὶ εὐτυχίᾳ, ἐφ' ὅσον ἠλίσουν τοὺς σπόγγους διὰ τῶν τριῶν πατροπαραδόντων, ὑγιεινῶς καὶ οἰκονομολογικῶς ἀμέμπτων τρόπων, δηλαδὴ διὰ τῆς γυμνῇ τῇ σώματι καταδύσεως, διὰ τοῦ κάμακος καὶ διὰ τῆς γαγγάδας, ἐξ ὅτου δὲ τῷ 1866 σχεδὸν συγχρόνως ἐν Ἑλλάδι καὶ Τουρκίᾳ εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν εἰσῆχθησαν τὰ ἀπαίσια σκάφανδρα, ἄθροα ἐνέσκηψαν τὰ κακὰ εἰς τοὺς πρὶν τόσον εὐτυχεῖς σπογγαλιευτικοὺς πληθυσμοὺς, δηλαδὴ θάνατοι πρόωροι καὶ αἰφνίδιοι καὶ χρόνιοι ἀσθένειαι τῶν νεανιῶν καὶ ἀνδρῶν, ἀνάλογος μέγας ἀριθμὸς χηρῶν καὶ ὀρφανῶν ἔνευ πόρων μετὰ χειρίστων συνεπειῶν καὶ διὰ τὴν πρὶν τόσον αὐστηρὰν ἠθικὴν, κόραι ἄγαμοι ἕνεκα λειψανδρίας, κατὰστασις ἀνήκουστος, ἔλλειψις τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου διὰ πλείστους ἕνεκα ὁλονέν προχωροῦσης ἐξολοθρεύσεως τῶν σπόγγων διὰ τῶν σκαφάνδρων, ἐπαιτεῖα καὶ μετανάστευσις, ἰδίως εἰς Ρωσσίαν καὶ Ἀμερικὴν, ἐπιβαλλόμεναι ἕνεκα τῆς ἐνδείας, συνελόντι δ' εἰπεῖν, κοινωνικὴ ἀποσύνθεσις ὑπὸ μορφὴν εἰδεχθεσάτην, ἐνώπιον τῆς ὁποίας ὡχρῆ ὁ εἰς τὸν ἀρχαῖον Μινώταυρον προσφερόμενος αἵματηρὸς φόρος, ὁ ὑπὸ τοῦ Ἀττινοῦ ἥρωος καταλυθεῖς.

Ταῦτα ἦσαν τὰ ἀπαίσια ἀποτελέσματα τῆς εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν εἰσαγωγῆς τῶν σκαφάνδρων. Ἐὰν δὲ καὶ οἱ σπογγαλιεῖς τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Τυνησίας, ὥσπερ καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν

τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἑλλάδος δὲν παρεδέχθησαν τὰ σκάφανδρα, οὐχ' ἤττον ὑποφέρουσι πολὺ καὶ οὗτοι ἕνεκα τῆς ἐξαντλήσεως τῶν σπόγγων, ἣν προξενοῦσιν οἱ τὰ σκάφανδρα μεταχειριζόμενοι.

Αὕτη ἦν ἡ ἀξιοθρήνητος κατάστασις, εἰς ἣν εὔρον τοὺς σπογγαλιεῖς τῆς Μεσογείου κατὰ τὸ 1892 καὶ ἥτις ἐν μέρει ὑφίσταται ἔτι νῦν καὶ ἤθελεν ὑφίστασθαι πλήρης ἐν ὅλῃ τῇ φρικαλεότητι αὐτῆς, ἐὰν αἱ πεφωτισμένοι Κυβερνήσεις τῆς Σάμου, Κρήτης, Κύπρου, Τύνιδος, Αἰγύπτου καὶ τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας δὲν εἶχον εὐσπλάχνως κηταργῆσαι τὸ δεινὸν κακὸν, εἰσακούσασαι τὰς διαπύρους ἱκεσίας, μεθ' ὧν ἀπετάθην πρὸς αὐτάς.

Ποτὲ ζήτημα δὲν ἀναφαίνεται ἄνευ σκανδάλου, ἄνευ καταχρήσεως, ἄνευ αἰτίας κακοῦ, ἐπιβεβαίωσι δὲ τὸν κανόνα τοῦτον καὶ τὸ σπογγαλιευτικὸν ζήτημα τῆς Μεσογείου. Ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ εἶνε ἡ ἀχαλινώτος δίψα τοῦ κέρδους, ἡ ὑπὸ ἄλλων ἔτι ἀποτυφλοῦντων καὶ μωραίνοντων παθῶν ὑποθαλαπομένη, ἄνευ τοῦ εὐεργετικοῦ ἐλέγχου τῶν Κυβερνήσεων, ἄνευ τῆς μετριοπαθείας καὶ σωφροσύνης, ἣν ἐπιβάλλει ἡμῖν πρὸς τὸ γενικὸν καλὸν ὁ Θεῖος Νόμος. "Ἀνθρωποι, πλησθέντες τῆς ἀχαλινώτου δίψης ταύτης τοῦ κέρδους, ἐθεώρησαν καλὸν πρὸ 37 ἐτῶν νὰ μεταχειρίζωνται τὸ πρὸς ὅλως δι' ὅλου ἄλλοι σκοπὸν ἐφευρεθὲν σκάφανδρον εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν, διετήρησαν δὲ τὴν κατάχρησιν ταύτην μέχρι νῦν, ἃν καὶ ἀμέσως συνέβαινον πολλὰ περιπτώσεις θανάτου καὶ ἀσθενειῶν, χειροτέρων τοῦ θανάτου. Ἀλλὰ βεβαίως δὲν κατώρθωσαν νὰ ὑποδουλώσωσιν ὅλον τὸν κόσμον εἰς τὴν φρικτὴν κατάχρησιν ταύτην, εὔρον τὸνναντίον ἀντίστασιν παρ' αὐτοῖς τοῖς συμπατριώταις καὶ συνδημόταις αὐτῶν καὶ οὕτως ἤρξατο ὁ μεταξὺ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ ἀγὼν, ὅτε μὲν φανερὸς, ὅτε δὲ λανθάνων, ὅτε μὲν ἐσωτερικὸς, ὅτε δὲ—καὶ ἰδίως κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν—ἐξωτερικὸς. καθ' ὃν Θεὸς συνάρσει τὸ κακὸν ἤρξατο κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὑποχωροῦν σημαντικῶς πρὸς τοῦ καλοῦ.

Ἡ σπογγαλιεῖα ἐξησκήτετο ἐν τῇ Μεσογείῳ ἤδη κατὰ τὴν γε-

ραρὴν ἀρχαιότητα καὶ ὑφίστατο καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας μέχρι νῦν, ἀλλ' οὐδεμία ἐποχὴ εἶδε τόσῃν δυστυχίᾳ τῶν σπογγαλιῶν ἢ τὸ τελευταῖον τρίτον τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ παρόντος, καθ' ἣν ὅμως ἤρξατο καὶ ἡ τόσον ἐπιποθουμένη πρὸς τὰ βελτίω τροπὴ. Κατὰ τὴν εὐτυχὴ ἐποχὴν, πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν σκαφάνδρων, οἱ σπόγγοι εὕρισκοντο ἐν ἀφθονίᾳ εἰς ὕδατα ἀβαθῆ καὶ βαθῆ, οἱ σπογγαλιεῖς δὲ καὶ ἰδίως οἱ δῦται ἦσαν περιζήτητοι καὶ ἐλάμβανον καλὸν μερίδιον ἐκ τῆς ἐργασίας, κωπηλάται δὲ πολυάριθμοι προσελαμβάνοντο ἀντὶ καλοῦ μισθοῦ ἐκ τῶν περιχώρων. Πάντες δὲ οἱ ἔφηβοι, νεανίαι καὶ ἄνδρες μέχρι προθεσθηνίας ἡλικίας ἀπησχολοῦντο εἰς τὸ βοῦτος ἢ εἰς τὸν χειρισμὸν τοῦ κάμακος ἢ τῆς γαγγάδας, τοὺς τρεῖς πατροπαράδους καλοὺς τρόπους τῆς σπογγαλιείας. Ὀλόκληροι στόλοι σπογγαλιευτικῶν ταχυπλόων πλοίων τοῦ τύπου τῆς σκάφης μετὰ 8 ἕως 10 δυτῶν καὶ 4 κωπηλατῶν ἕκαστον ἀνεχώρουν κατὰ πᾶν ἔαρ μετὰ τὸ Πάσχα ἐκ τῶν λιμένων τῆς Συρίας, ἐκ τῶν νήσων Καλύμνου, Σύμης, Χάλκης, Τήνου, Λέρου, Ἀστυπαλαίας, ἄλλοι δὲ στόλοι σπογγαλιῶν, ἐργαζομένων διὰ καμάκων καὶ γαγγαδῶν, ἀνεχώρουν ἐξ Ἀλικαρνασσοῦ, Κρήνης, Ὑδρας, Κρανιδίου, Ἐρμιόνης, Σαλαμίνας καὶ ἄλλων τόπων εἰς διάφορα μέρη τῆς Μεσογείου, ἐπέστρεφον δὲ κατὰ τὸν Σεπτέμβριον μετὰ τοῦ πληρώματος ὑγίους καὶ εὐφροσύνου καὶ μετὰ πλουσίας λείας εἰς σπόγγους, οὓς ἐπώλουν εἰς τοὺς ἐπιτοπίους ἐμπόρους πρὸς ἐξαγωγὴν.

Εἰς τοὺς τόπους αὐτῶν ἕμενον τότε μόνον αἱ γυναῖκες, τὰ παιδιὰ καὶ οἱ πρεσβῦται, καταγινόμενοι εἰς οἰκιακὰς καὶ ἀγροτικὰς ἐργασίας καὶ δὴ εἰς τὸν θειρισμὸν τῆς κριθῆς καὶ τοῦ σίτου. Αἱ γυναῖκες δὲ καὶ αἱ κόραι, ἀλέθουσαι τὸ κριθάρι ἐν τῷ χειρομύλῳ, ἔψαλλον κατὰ σκοποὺς ἀρχαίκοις στίχους τῆς αὐτῶν ἐφευρέσεως, τὰ οὕτω λεγόμενα καλημερίσματα, χαιρετῶσαι διὰ τοῦ ποιητικοῦ τρόπου τούτου τοὺς ἀπόντας συζύγους ἢ μνηστήρας, τοὺς ἀδελφοὺς, πατέρας ἢ υἱοὺς αὐτῶν. Οἱ πληθυσμοὶ οὗτοι ἦσαν λίαν θρησκοὶ ἄνευ φανατισμοῦ ἢ δεισιδαιμονίας· οὐ μόνον αἱ γυναῖκες, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄνδρες πάσης ἡλικίας ἐπεσκέπτοντο τακτικῶς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ τόπου αὐτῶν ἢ καὶ μακρὰν τῆς πα-

τρίδος, ἐτήρουν καλῶς τὰ ἀρχαῖα καὶ καλὰ ἦθη καὶ ἔθιμα καὶ ἦσαν πάντοτε διαγωγῆς σῶφρονος καὶ ἀξιοπρεποῦς. Ἀλλὰ πῶς ἠλλαξαν πάντα ταῦτα, ἐξ ὅτου τὰ σκῆψανδρα διεσάλευσαν τὴν ἠθικὴν καὶ ὕλικὴν εὐεξίαν τῶν λαμπρῶν σπογγαλιέων τούτων, ἀποδεκατίζοντα αὐτούς! Καταδεδικασμένος εἰς πρόωρον θάνατον ἡ χρονικὴ ἀσθένεια, χειροτέραν τοῦ θανάτου, ὁ διὰ σκαψάνδρου ἐργαζόμενος σπογγαλιεὺς προσπαθεῖ νὰ λησμονῇ τὴν ἀπαισίαν θέσιν αὐτοῦ ἐν τῇ κούφῃ διασκεδᾷ τῆς σήμερον, ἵνα αὐριον μετὰ τὸν θάνατον ἀφήσῃ τοὺς γηραλέους γονεῖς ἢ τὴν νεαρὰν σύζυγον καὶ τὰ μικρὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν ἄκρᾳ ἐνδείᾳ ἢ, χειρότερον τούτου, ἵνα ὥς παραλυτικὸς μοιράσῃ μετ' αὐτῶν τὴν ἄκραν ἐνδειαν ταύτην, ἢ, ὅπερ τὸ κατακόρυφον τῆς δυστυχίας, ἵνα καταστῇ ἐπαίτης οὐ μόνον ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς ξένα μέρη. Ὑπάρχουσι δὲ ἔτι παρὰ τοῖς δυστυχέσι τούτοις σπογγαλιευτικοῖς πληθυσμοῖς ἔγνη τῆς πρὶν εὐεξίας αὐτῶν ἠθικῆς μᾶλλον ἢ ὕλικῆς, ἐνθυμοῦνται ἔτι ζωηρῶς τοῦ καλοῦ ἄνευ σκαψάνδρων καιροῦ καὶ χαιρετῶσι μετ' ἀφάτου χαρᾶς τὴν αὐγὴν τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν καλὴν ἄνευ σκαψάνδρων ἐποχὴν. Καὶ ὁ ἀγὼν οὗτος διαρμεῖ πλέον τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, πλέον τοῦ πολέμου τῶν τριάκοντα ἐτῶν, ὁλόκληρα 37 ἔτη!

Ὑπάρχουσι τέσσαρες σπουδαῖαι αἰτίαι τῆς διαιωνίσεως ταύτης τοῦ δεινοῦ κακοῦ, ἡ πρώτη εἶνε, ὅτι πρόκειται περὶ ζητήματος θαλασσινοῦ καὶ πτωχῶν σπογγαλιέων τόπων ἀποκέντρων, ἡ δευτέρα εἶνε, ὅτι πρόκειται περὶ ζητήματος οὐχὶ μιᾶς χώρας, ἀλλὰ διεθνούς, ἡ τρίτη εἶνε, ὅτι οἱ ἄσπλαγχτοι ὑποστηρικταὶ τῶν ἀνθρωποκτόνων καὶ σπογγοφθόρων σκαψάνδρων ἐτόλμων καὶ τολμῶσιν ἔτι διὰ παντοίων μέσων καὶ δὴ καὶ διὰ τοῦ ἀστηρίκτου μέρους τοῦ τύπου νὰ παραπλανῶσι τὰς Κυβερνήσεις καὶ τὴν κοινὴν γνώμην, ὅτι δὴθεν πρόκειται περὶ ἐθνικῆς βιομηχανίας, περὶ πηγῆς ἐθνικοῦ πλούτου, ἡ τετάρτη δὲ εἶνε ἡ πλήρης ἑλλειψίς ἐπιστήμου στατιστικῆς περὶ τοῦ θέματος τούτου. Ἰδίως ἐνεκα τῶν τριῶν τελευταίων αἰτιῶν ἡ ἀλήθεια ἔμεινε κεκρυμμένη ἐπὶ τοσοῦτον καιρὸν, ἀλλὰ πάντοτε ἀναφαίνεται. Ὅλοι αἱ ἰδέαι, ὅλοι οἱ νεωτερισμοὶ θέον νὰ ὑφίστανται ἑλεγχον ἠθικὸν καὶ πρακτικόν, ἵνα

ἐκτιμῶνται κατὰ τὴν ἀκριθεῖ ἀξίαν αὐτῶν. Ἡ εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν ἐφαρμογὴ τῶν σκαφάνδρων ὑπέστη τὸν ἔλεγχον τοῦτον πρὸ πολλοῦ μετὰ πλήρους ἀποτυχίας, ὅτε προξenoῦσα μεγίστην βλάβην εἰς τε τὴν ὑγίειαν καὶ ζωὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ εἰς τὴν ἀναπαγωγὴν τῶν σπόγγων, ἐκ τῆς ἀλυσίας τῶν ὁποίων ἀποζῶσιν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι. Ὅθεν καὶ σφόδρα διεμαρτυρήθησαν οἱ σπογγαλιευτικοὶ πληθυσμοὶ κατὰ τῆς φρικτῆς ταύτης καταχρήσεως τῶν σκαφάνδρων. Αἱ ἐγχώριοι δὲ Ἀρχαί, ὑπέσχεοντο τὴν παῦσιν αὐτῶν, ἀλλὰ δυστυχῶς λίαν ταχέως ἐλησμώνησαν τὰς ὑποσχέσεις αὐτῶν, χαριζόμεναι εἰς τοὺς ἐκκινήτας τῶν σκαφάνδρων, οἵτινες ἐνόμιζον, ὅτι διὰ τῆς διὰ σκαφάνδρων σπογγαλιείας εἶχον εὖρει χρυσοφόρον Πακτωλόν. Ἀλλὰ τί πλάνη! Τὸ σκάφανδρον ἐξολοθρεύει οὐ μόνον τοὺς ἀνθρώπους, ὧν τὴν ἀξίαν οἱ ἐπιχειρηματῆαι οὗτοι ἐν Καρὸς μοίρᾳ ἔχουσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς σπόγγους, ἐν δὲ καὶ ἡ θάλασσα ἐμπεριέχῃ πλήθη αὐτῶν, δὲν ὑπάρχει τι μὴ ἐξαντλούμενον, ὅτε ἡ ἀναπαγωγὴ αὐτοῦ ἐμποδίζεται. Συνεπεία τοῦ προώρου θανάτου καὶ τῶν ἀσθενειῶν τῶν σπογγαλιέων καὶ τῆς ὁλονὲν προχωροῦσης ἐξαν-λήσεως τῶν σπόγγων οἱ λίαν πλεονέκται ἐπιχειρηματῆαι ταχέως εὗρισκον ἀντὶ τοῦ ὀνειρευομένου Πακτωλοῦ τὴν ἔρημον καὶ τῆς ἀρχῆς τῶν συμπατριωτῶν αὐτῶν, καταστρέφοντες καὶ καταστρεφόμενοι. Τοιοῦτό τι δὲν εἶνε πλέον ἐπιχείρησις, ἀλλὰ μανία τυχυροῦ παιγνίου ὑπὸ μορφήν εἰδεχθεστέην, ἣν ἐτόλμων καὶ τολμῶσιν οἱ ἐπιχειρηματῆαι οὗτοι νᾶ ὀνομάζωσιν ἐθνικὴν βιομηχανίαν. Χαρακτηρίσας ἐπαρκῶς τὴν θλιβεράν βιομηχανίαν ταύτην, ἐκφράζω μίαν καὶ μόνην εὐχὴν ἐκ τοῦ βάθους τῆς καρδίας μου· εἴθε ὁ Ὑψιστος νᾶ φυλάττῃ πᾶσαν χώραν ἀπὸ τοιαύτης βιομηχανίας!

Οἱ κάτοικοι πολλῶν νήσων καὶ παραλίων τῆς Μεσογείου ἦσαν καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἄριστοι δύτες καὶ χειρισταὶ τοῦ κάμακος ἢ τριαίνης καὶ τῆς γαγγάδας ἢ γαγγάμου, μεταχειριζόμενοι καὶ τότε τοὺς τρεῖς καλοὺς τρόπους διὰ τὴν σπογγαλιεῖαν, ὥσπερ καὶ νῦν, ἀναφέρει δὲ ὁ Ἡρόδοτος ἐν Οὐρανίᾳ (κεφ. 8) ἔξοχον δύτεν, τὸν Σκυλλίαν ἐκ Σκυῶνης. Τὸν σπόγγον δὲ ἤδη ἀνα-

φέρουσιν ὁ μὲν Ὅμηρος ἐν Ὀδυσσεΐᾳ, γ 453, ὁ Διοσκύλλος δὲ ἐν Ἀγαμέμνονι (1329), ἄλλοι δὲ ἄλλαχού. Οἱ γυμνοὶ δῦται κατέρχονται μέχρι τοῦ λίαν σημαντικοῦ βάθους τῶν 80 μέτρων, μένουσι δὲ ἐντὸς τοῦ ὕδατος 1 $\frac{1}{2}$ ἕως 2 λεπτὰ, ὀλίγιστοι δὲ 2 $\frac{1}{2}$ ἕως 2 $\frac{3}{4}$. Ὅπως καταβαίνει ταχύτερον, ἐγχειρίζεται ὁ δῦτης ἐπίτηδες πρὸς τοῦτο λελαξευμένην πλάκα λευκοῦ μαρμάρου, ζυγίζουσιν περίπου 12 ὀκάδας καὶ προβάλλων αὐτὴν διὰ τῶν προτεταμένων βραχιόνων αὐτοῦ, πηδᾷ ἀπὸ τοῦ πλοίου κατὰ κεφαλῆς εἰς τὴν θάλασσαν, ἐνῶ χονδρὸν σχοινίον, προσδεδεμένον ἔνθεν μὲν εἰς τὴν ὀπὴν τῆς πλακῆς, ἔνθεν δὲ διὰ λεπτοτέρου σχοινίου εἰς τὸν καρπὸν τῆς δεξιᾶς, ἀκολουθεῖ αὐτῷ εἰς τὸν πυθμένα· ἡ πλάξ δὲ μετὰ τοῦ σχοινίου καλεῖται σκανδάλι. Μεταχειριζόμενος τὴν πλάκα συγχρόνως ὥς ἔμβολον καὶ ὥς πηδάλιον, ὁ δῦτης μετὰ μεγάλης ταχύτητος διευθύνεται εἰς τὸ, ὅπερ ἐπιθυμεῖ, μέρος καὶ περιπατεῖ ἄκροις τοῖς ποσὶν ἐπὶ τοῦ ὀμαλοῦ πυθμένος τῆς θαλάσσης ἢ ἐπὶ ὑφάλων βράχων, ἀποσπῶν καὶ βάλλων τοὺς σπόγγους εἰς δίκτυον, ὅπερ κρέμαται ἐκ τοῦ αὐχένος καὶ τῆς ζώνης αὐτοῦ. Εἰς σημεῖον, διδόμενον ὑπ' αὐτοῦ διὰ τοῦ σχοινίου, ἀνεκλύεται ὑπὸ δύο ἐπὶ τοῦ πλοίου συντρόφων καὶ ἀναπαύεται ὀλίγον μέχρι νέας καταδύσεως. Ὁ μόνος δὲ κίνδυνος, ὃν διατρέχει, προέρχεται ἐκ τῆς ἐπιθέσεως τοῦ καρχαρίου, αἱ δυστυχίαι ὅμως αὗται συμβαίνουσι σπανιώτατα.

Ὁ δὲ δευτέρος τρόπος τῆς σπογγαλιείας γίνεται διὰ κάμακος ἢ τριαίνης, ἐχούσης τέσσαρας ἄκρας σιδηρᾶς ἐπὶ δύο στερεῶς συνδεδεμένων κονταρίων ἕως 20 μέτρων τὸ μήκος ἐν λέμβῳ μετὰ 3 ἕως 5 ἀνδρῶν. Μεταχειρίζονται δὲ οὗτοι καὶ ὀπτικὸν ὄργανον ἀπλούστατον, συνιστάμενον ἐκ κυλίνδρου ἐκ λευκοσιδήρου, ἔχοντος πρὸς τὴν βάσιν ὑαλοπίνακα, διὰ πίεσεως δὲ ἐλαφροῦς ἐξομαλύνον τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ οὕτω διαυγέστερον καθιστῶν τὸ ὕδωρ. Ὁ δὲ τρίτος τρόπος τῆς σπογγαλιείας γίνεται διὰ τῆς γαγγάμου, κοινῶς γαγγάβας καλουμένης, δηλαδὴ σακκοειδοῦς δικτύου περίπου 4 μέτρων τὸ μήκος, συρμένου ἐπὶ τοῦ ὀμαλοῦ πυθμένος τῆς θαλάσσης ἐν σημαντικῷ βά-

θαι, ἀποφεύγοντος δὲ τὰς ἐπικινδύνους δι' αὐτὸ ἀνωμαλίας τοῦ πυθμένος, ὑφαλα καὶ βράχους, ἐν βάθει δὲ μεῖζονι τῶν 90 μέτρων καὶ πλέον δὲν βλάπτει οὐδένα καὶ οὐδὲν, διότι δι' οὐδενὸς ἄλλου τρόπου δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ φθάσῃ εἰς τοσοῦτον βάθος, σήπονται δὲ οἱ σπόγγοι, ἐὰν δὲν ἁλιεύωνται διὰ τῆς γαγγάμου. Ἐπίσης εἶνε ἀβάσιμος ἡ φήμη, ὅτι δῆθεν αἱ γάγγαμοι βλάπτουσι τὸν γόνον τῶν ἰχθύων, ἐνῷ οὗτοι ἀποθέτουσι τὸν γόνον αὐτῶν ἐπὶ ὑφάλων πετρῶν πλησίον τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ἵνα θερμαίνηται ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ ἐκκολάπτονται οὕτω τὰ μικρὰ ὀψάρια.

Τὰ πλοῖα τῶν τριῶν καλῶν τρόπων τῆς σπογγαλιείας διακρίνονται εἰς λέμβους, κοινῶς γιάλας καλουμένας, καὶ σκάφας· τῶν μὲν πρώτων ἐπιβαίνουσι 3 ἕως 5 σπογγαλιεῖς χειρισταὶ τοῦ κάμακος ἢ δύται, τῶν δὲ δευτέρων 8 ἕως 10 δύται. Ἡ σκάφη δὲ, ἡ σύρουσα γάγγαμον, ἀρκεῖται εἰς πλήρωμα 5 ἀνδρῶν. Ἡ ἡλικία τῶν σπογγαλιέων ποικίλλει ἀπὸ 14 ἕως 60 ἐτῶν, εἰς δὲ αὐτῶν εἶνε ὁ ἰδιοκτήτης καὶ πλοίαρχος τοῦ πλοίου· ἐντὸς πάτης δὲ σκάφης τῶν γυμνῶν δυτῶν ὑπάρχουσι καὶ 2 ἕως 4 κωπηλάται πρὸς κωπηλασίαν καὶ ὑπηρεσίαν τῶν δυτῶν, οἵτινες τρώγουσι μόνον τὴν ἐσπέραν μετὰ τὴν ἐργασίαν. Τὸ ἀντίτιμον δὲ ὅλου τοῦ ἁλιεύματος διανέμεται μεταξὺ τῶν δυτῶν ἀνὰ ἴσα μερίδια, τὸ δὲ πλοῖον λαμβάνει ἐπίσης ἓν, οἱ δὲ κωπηλάται ἀνὰ ἡμισυ μερίδιον ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, ὠρισμένον μισθόν. Εἶνε δὲ αἱ σκάφαι πλοῖα λίαν ταχύπλοα, ἔχουσαι χωρητικότητά 4 ἕως 5 τόννων, ἑνα ἵπτον μετὰ κεραίας καὶ πέντε ἰστίων καὶ 3 ζεύγη κωπῶν πρὸς κίνησιν ἐν νηνεμίᾳ ἢ καὶ κατ' ἐναντίου ἀνέμου.

Ὁ δὲ τέταρτος τρόπος τῆς σπογγαλιείας διεξάγεται, ὡς μὴ ὤφειλε, διὰ σκαφάνδρου, τοῦ ἀποτροπαίου τούτου μηχανήματος, τοῦ τόσῃν δυστυχίαν καὶ ἐρήμωσιν εἰς τοὺς σπογγαλιευτικούς πληθυσμοὺς ἐπενεγκόντος, ἐξ ὅτου τῷ 1866 εἰσῆχθη εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν. Τὸ πλοῖον ὅπερ ἐργάζεται διὰ σκαφάνδρου, δέχεται 6 ἕως 12 δύτας καὶ ἰσχυροὺς ἄνδρας διὰ διαφόρους ὑπηρεσίας, συνοδεύεται δὲ πάντοτε ὑπὸ ἄλλου πλοίου, βρατσέρας, φερούσης τὰς τροφὰς καὶ διάφορα σκεύη, δεχομένης δὲ καὶ τὸ ἄ-

λίευμα. Ἡ ἐκκίνησις δύο τοιούτων πλοίων μετὰ σκαφάνδρων, καλῶς ἐφωπλισμένων δι' ἓν θέρος διὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Ἀφρικῆς, ἀπαιτεῖ τὸ ποσὸν 40,000 φράγκων χρυσῶν, ἡ ἐκκίνησις δὲ σκάφης μετὰ γυμνῶν δυτῶν μόνον ὡς ἑγγιστα 3000 φράγκων, ἡ δὲ λέμβου ἔτι πολὺ ὀλιγώτερον. Καθ' ἑαυτὸ τὸ σκάφανδρον εἶνε ἐφεύρεσις εὐεργετικωτάτη διὰ διαφόρους ὑποβρυχίους ἡσύχους ἐργασίας, ἀλλ' ἡ ἐν τῇ σπογγαλιείᾳ κατάχρησις αὐτοῦ εἶνε ὀλεθριωτάτη διὰ τοὺς σπογγαλιεῖς καὶ διὰ τοὺς σπόγγους. Ὁ ἐν τῷ σκαφάνδρῳ δύτης, ἐὰν θεόντως προφυλάσσεται, δύναται νὰ ἐργάζεται ἄνευ μεγάλου κινδύνου ἐντὸς βάθους μέχρις 20 μέτρων, ἐν βάθει δὲ μεῖζονι τῶν 20 ἕως 85 μέτρων, μέχρι τοῦ ὁποίου ὁ δυστυχὴς δύτης νῦν συχνὰ ἀναγκάζεται νὰ καταβαίνει, ὁ ἄνθρωπος καταβιβαζόμενος διὰ τῆς ἀεραντλίας τοῦ σκαφάνδρου ὑπὸ δύο εὐρώστων ἀνδρῶν μετὰ κόπου, εἶνε ἀναλόγως πεπιεσμένος, ἵνα καταδαμάξῃ τὴν ἀναλόγως τῷ βάθει αἰεὶ βαρυτέραν πίεσιν τῆς θαλάσσης, σφόδρα σφίγγουσαν τὸ φόρεμα πρὸς τὴν σάρκα τῶν κάτω μερῶν τοῦ σώματος καὶ οὕτως ὠθεῖται τὸ αἷμα διαρκῶς πρὸς τὰ ἄνω μέρη, πρὸς τὴν καρδίαν καὶ τὴν κεφαλὴν.

Τὸ φοβερὸν εἶνε, ὅτι ὁ ἐν τῷ σκαφάνδρῳ δύτης οὐδόλως αἰσθάνεται τὸν ἐσχατον κίνδυνον, ὃν διατρέχει, ἀλλ' αἰφνιδίως προσβάλλεται ὑπὸ παραλυσίας ἥττον ἢ μᾶλλον χαρείας ἢ καὶ θανατηφόρου μετὰ τὴν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου ἐπιστροφὴν ἕνεκα τῆς θείας ἐκρήξεως τοῦ εἰς τὰς φλέβας αὐτοῦ κυκλοφοροῦντος λίαν πεπιεσμένου αἵματος καὶ ἄλλων αἰτιῶν. Ἀπὸ τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου ὀρίζεται ὁ ὁδηγὸς τοῦ δύτου, κλαυξέρης καλούμενος, ἀναλόγως τῷ βάθει τὸν χρόνον τῆς ἐν τῷ θυθῷ τῆς θαλάσσης διαμονῆς αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ὑπερβολικὸν βάθος εἶνε ἡ βεβαία καταδίχη τοῦ δυστυχοῦς δύτου εἰς θάνατον ἢ εἰς ἀσθένειαν, πολὺ χειροτέραν τοῦ θανάτου, τὸ δὲ ζήτημα εἶνε μόνον, πότε, ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν, μηνῶν ἢ ἐτῶν, θὰ ἀποθάνῃ αἰφνιδίον καὶ πρόωρον θάνατον ἢ θὰ ἀσθενήσῃ. Οἱ πλοίαρχοι δὲ ἀναγκάζονται νὰ καταβιβάξωσι τόσον βαθέως τοὺς δυστυχεῖς δύτας, διότι εἰς τὰ ἀβαθῆ μέρη τῆς θαλάσσης ἐξηντλήθησαν ἤδη ὅλοτελῶς οἱ σπόγγοι ἀκριβῶς διὰ τῶν σκαφάνδρων καὶ διότι οἱ δύται,

προβλέποντες θάνατον καὶ ἀσθένειαν, προσπαθοῦσι νὰ καθήσυχώσωσι τὴν συνείδησιν αὐτῶν δι' ὑπερβολικῶν χρηματικῶν ἀπαιτήσεων, ἐπιτευχθεῖσων δὲ τούτων, κατασπαταλῶσι τὰ χρήματα εἰς φαγοπότια καὶ ἄλλας ματαίας ἐπιδείξεις καὶ διασκεδάσεις, ἀφίνοντες τὰς χήρας καὶ τὰ ὄρφανὰ αὐτῶν ἄνευ μέσων εἰς θάρος τῆς κοινωνίας.

Μόνον ἐὰν ὁ δούτης προσεβλήθῃ ὑπὸ ἐλαφροῦς παραλυσίας, νοσηλεύεται ἐγκαίρως καὶ ἐγκαταλείπων τὴν φρικτὴν ἐργασίαν ταύτην, θάναται νὰ ἀνακτήσῃ πάλιν τὴν υἰείαν, ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει ἀποθνήσκει ἢ ἐν ἀκαρεῖ ἢ προσεχῶς ἢ βραδύτερον, ἀλλὰ πάντοτε προῶρως ἢ χαλαίνει ἰσοδῶς, μετὰ δυσκολίας σύρων τοὺς τρέμοντας πόδας, ἢ κατὰκειται διὰ βίου, καλυπτόμενος ὑπὸ πληγῶν. Συχνὰ δὲ καὶ τὰ σκαφάνδρα εὐρίσκονται εἰς κακὴν κατάστασιν, ἐὰν δὲ ὁ σωλὴν, ὁ φέρων τὸν ἀέρα, διατρυνθῇ, ὅπερ αἰετὶ γίνεται ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ὁ δυστυχὴς δούτης ἀμέσως συνθλίβεται ὑπὸ τῆς λίαν ἰσχυρᾶς πίεσεως τῆς θαλάσσης, πρὶν ἐξουδετερουμένης διὰ τοῦ ἀέρος, ὃν δύο ῥωμαλέοι ἄνδρες μετὰ κόπου καταδιβάξουσιν διὰ τῆς ἀεραντλίας, ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ φρικτῶς παραμορφοῦται, μαυρίζει καὶ τόσον ἐξογκοῦται, ὥστε δέον νὰ ἀποτμηθῇ καὶ νὰ κατακερματισθῇ, ἵνα ἐκβληθῇ ἐκ τῆς χαλκῆς περικεφαλαίας· ὀλίγα δὲ λεπτὰ μετὰ τὸ φρικαλέον τοῦτο θέαμα ἄλλος δούτης ἐνδύεται τὴν αὐτὴν πρὸ ὀλίγου αἱματόφυρτον περικεφαλαίαν τοῦ δυστυχοῦς συντρόφου, ἀντιμετωπίζων τὸν αὐτὸν θάνατον δίκην μονομάχου τῆς ἀρχαίας Ρώμης, τὸν νεκρὸν δὲ ρίπτουσιν ἐντὸς σάκκου, βεβαρυμένου διὰ πετρῶν, εἰς τὸν πυθμένα τῆς θαλάσσης.

Δυστυχῶς δὲν ὑπάρχει ἐπίσημος στατιστικὴ περὶ τῆς θνησιμότητος καὶ τῶν ἀσθενειῶν τῶν θυμάτων τῶν σκαφανδρῶν, οὐχ' ἤττον ἐξηχρίδωσα, ὅτι ἡ θνησιμότης αὐτῶν εἶνε ὡς ἐγγίστα 20 % κατ' ἔτος, ἡ δὲ περίπτωσις ἐλαφροτέρας ἢ βαρυτέρας ἀσθενείας 25 %, ἐν ᾧ οἱ διὰ τοῦ κάματος καὶ τῆς γαγγάθας ἐργαζόμενοι σπογγαλιεῖς οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ὑρίστανται βλάβην, οἱ δὲ γυμνοὶ δύναι διατρέχουσι μόνον τὸν ἐκ τοῦ καρχαρίου κίνδυνον, ἐξ οὗτὰ δυστυχήματα εἶνε πόσον σπάνια, ὥστε δὲν λαμβάνον-

ται ὑπ' ὅφιν ὑπ' αὐτῶν τῶν σπογγαλιέων. Εἶνε δὲ ἐκ τῶν σπανιω-
τάτων γεγονότων, ἐὰν κατὰ τὸ παρὸν θέρος συνέβησαν δύο δυστη-
χήματα ἐκ καρχαρίων καὶ δὴ ἐν Κρήτῃ. Ἡ Ἐντιμος δὲ Βου-
λή τῶν Κρητῶν, λίαν φιλοστόργως ὑπὲρ τῶν σπογγαλιέων
μεριμνῶσα, ἐψήφισεν 500 δραχμὰς πρὸς καταδίωξιν καὶ
ἐξολόθρευσιν τοῦ ἐπικινδύνου καρχαρίου. Τὰ θύματα δὲ τῶν
σκαφάνδρων ἀνὰ τὰ 37 ἔτη πῆς ἐν τῇ σπογγαλιείᾳ καταχρή-
σεως αὐτῶν ὑπολογίζονται ὡς ἑγγίστα εἰς 5000 νεκρῶν καὶ
2000 ἐκ βαρείας παραλυσίας παθόντων καὶ εἰς οὐδεμίαν πλέον
ἐργασίαν χρησίμων, ἐκ μετρίας δὲ ἢ ἐλαφρᾶς παραλυσίας,
σὺν τῷ χρόνῳ εἰς βαρεῖαν παραλυσίαν ἢ θάνατον μετατρεπομέ-
νης, πάσχουσι σχεδὸν ὅλοι οἱ ἐπὶ τινα καιρὸν ἐν σκαφάνδρῳ
ἐργαζόμενοι, ὥστε ἐπολλαπλασιάσθησαν χῆραι καὶ ὀρφανὰ ἐν ρρι-
κτῷ μέτρῳ μετὰ κακίστων συνεπειῶν καὶ διὰ τὴν πρὶν τόσον αὐ-
στηρὰν ἠθικὴν, πολλὰ δὲ κόραι δὲν ὑπανδρεύονται ἔνεκα λειψαν-
δρίας καὶ διότι γάμοι μετὰ οὗτου ἐργαζομένου ἐν σκαφάνδρῳ,
προμηνύει προσεχῇ χηρείαν ἢ διατροφήν ἀσθενοῦς συζύγου.
Κατ' ὀλεθριωτάτην δὲ συνήθειαν οἱ ἐν τοῖς σκαφάνδροις ἐργα-
ζόμενοι δύναι, ἀποσπῶντες καὶ τὰ μικρότερα σπογγίδια, ἅπερ
διακρίνουσι διὰ τῶν μεγεθυτικῶν φακῶν τῆς περικεφαλαίας, κα-
ταπατοῦντες δὲ διὰ τοῦ θάρους αὐτῶν ἐν ἀνέσει τὸν λεπτεπίλε-
πτον γόνον τῶν πολυτίμων σπόγγων, βλάπτουσιν ἀνεπανορθώ-
τως τὴν ἀναπαραγωγὴν αὐτῶν, ὅπερ τοῖς μὲν τῶν ἐπιζώντων
ἤδη προξενεῖ, τοῖς δὲ προμηνύει τὴν ἐσχάτην πενίαν, τὴν κα-
ταστροφὴν, ἂν δὲν ὑπῆρχεν ἡ σωτήριος νομοθεσία τῆς παύσεως
τῶν σκαφάνδρων ἐκ μέρους τῶν ἀνωτέρω μνησθειῶν χωρῶν τῆς
Μεσογείου.

Ὁ ἐν τῷ σκαφάνδρῳ ἐργαζόμενος δύτης, κοινῶς μηχανικὸς
καλούμενος, εὐρίσκεται ἐν φαύλῳ κύκλῳ, ἐξ οὗ μόνον δι' εὐερ-
γετικῆς νομοθεσίας δύναται νὰ ἐλευθερωθῇ, περιστρεφόμενος δὲ
ἐν τῷ φαύλῳ κύκλῳ τούτῳ, ἐκφυλίζει καὶ τὴν κοινωνίαν, εἰς
τὴν ἀνήκει. Ἡ πλεονεξία, ὁ κακῶς ἐννοούμενος παλληκαρισμὸς
καὶ ἡ ἀνάγκη ὧθουν τοὺς πρώτους δύτας εἰς τὰ σκαφάνδρα,
προτρεπόντων τῶν ἐκκινήτων καὶ πλοιαρχῶν. Ὅτε μὲν πρὸ

ὀφθαλμῶν ἔχων τὸν πρόωρον καὶ αἰφνίδιον θάνατον ἢ τὴν τοῦ-
του χειροτέραν ἀσθένειαν, ὅτε δὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι θὰ ὑπεκφύγῃ
ἔτι μίαν φορὰν τὸν ἔσχατον κίνδυνον, ὁ μηχανικὸς, πωλὼν τὴν
ὕγιειαν καὶ τὴν ζωὴν ὅσον ἀκριβώτερον εἰς τὸν ἀγοράζοντα, λαμ-
βάνει διὰ μίαν ἐκκίνησιν 6 $\frac{1}{2}$ ἕως 7 μηνῶν 2500 ἕως 4000
φράγκων χρυσῶν, ἃς κατασπαταλᾷ εἰς οἶνοπωλεία καὶ καφεῖα,
εἰς παιγνίδια καὶ ματαίαις ἐπιδείξεις. Αἱ ἐξωγυκωμένοι χρηματι-
καὶ ἀπαιτήσεις τῶν μηχανικῶν συχνὰ συνοδεύονται διὰ τρόπον
προπετοῦς, οἱ ἐκκινηταὶ δὲ καὶ πλοίαρχοι ἀνταμείβουσιν αὐτοὺς
δι' ὑπερόγκων τόκων καὶ δι' ἐπιβολῆς ἐκτάκτων δώρων, δι' ὑψί-
στων τιμῶν τῶν παρεχομένων τροφίμων καὶ διὰ τῆς ἀμειλίχτου
καταδυθίσεως αὐτῶν εἰς τὰ μέγιστα δάθη, ὅπου εὐρίσκουσι θάνα-
τον ἢ ἀσθένειαν. Τὸ δὲ ἐμπόριον τῶν σπόγγων περιῆλθεν ἐπί-
σης εἰς στενοχωρίαν ἕνεκα τῆς συστηματικῆς ἐξολοθρεύσεως
τῶν σπόγγων καὶ τῶν λίαν ὑψηλῶν τιμῶν αὐτῶν, προκαλουμέ-
νων διὰ τοῦ λίαν σπατάλου τρόπου τῆς διὰ σκαφάνδρων σπογ-
γαλιείας.

Ἐνῶ δὲ οἱ σπογγαλιεῖς τῶν τριῶν καλῶν τρόπων τῆς σπογγαλιείας
διακρίνονται δι' εὐσεβείας καὶ σωπροσύνης, οἱ μηχανικοὶ πολὺ παρε-
ξέκλιναν τῆς παλαιᾶς ἀγνότητος τῶν ἡθῶν, διὰ τοῦ κακοῦ παρα-
δείγματος διαφθείροντες τὴν νεολαίαν καὶ ὀλόκληρον τὴν κοινω-
νίαν, ἐν ᾗ ζῶσι, συχνὰ δὲ καὶ δραπέται γινόμενοι. Ἡ νεᾶνις δὲ,
ἢ πρὶν τόσον ἀγνή, συλλογίζεται ἤδη, πρὶν ἔτι ὑπανδρευθῇ τὸν
μηχανικόν, τὸν θάνατον τοῦ μελλονύμφου αὐτῆς καὶ νέον γάμον,
δυσεπίτευκτον ὅμως ἕνεκα τῆς λειψανδρίας. Ἐνῶ δὲ πρὶν ὀλό-
κληρος ὁ ἄρρην πληθυσμὸς τῶν σπογγαλιευτικῶν τόπων ἐκτὸς
τῶν παίδων καὶ ἔσχατογῆρων μετὰ χαρᾶς καὶ πυροβολισμῶν ἀνε-
χώρει διὰ τὴν σπογγαλιεῖαν ὡς πρὸς πανήγυριν, νῦν ἀναχωροῦσι
σιωπηλοὶ καὶ σοβαροὶ ὡς ἐν νεκρικῇ πομπῇ, πολλοὶ δὲ ἔχουσι
μεθ' ἑαυτῶν τὰ σάββανα. Οὐδὲ τὸ τρίτον δὲ τοῦ πρὶν πληθυσμοῦ
ἀπασχολεῖται νῦν εἰς τὴν πατροπαράδοτον βιομηχανίαν καὶ ὡς ἐκ
τούτου ἐνέσκηψεν ἄκρα ἔνδεια καὶ δυστυχία. Εὐτυχῶς ὅμως
κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη παρατηρεῖται λίαν εὐχάριστος πρὸς τὰ
βελτίω τροπὴ ἕνεκα τῆς σωτηρίου νομοθεσίας τῶν ἀνωτέρω
μνηθεισῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου.

Ἡ εἰσαγωγή τῶν σκαφάνδρων εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν ἐγένετο σχεδὸν συγχρόνως ἐν Ἑλλάδι καὶ Τουρκίᾳ τῷ 1866 μετὰ μεγίστων ἐκ μέρους τῶν ἐκκινήτων ἐλπίδων, διαψευθεισῶν οἰκτρῶς, διεδόθη δὲ ἐν Ρόδῳ, Σύμῃ, Καλύμνῳ, Χάλκῃ, Καστελλορίζῳ, Κυδωνίαις, Μοσχονησίαις, Προκοννήσῳ, Αἰγίνῃ, Ὑδρᾷ, Σπέταις καὶ Τρίκερι. Οἱ Κρανιδιώται δὲ καὶ Ἑρμιονεῖς ἔσχον τὸ ἠθικὸν σθένος νὰ ἀποσκορακίσωσι τὰ σκαφάνδρα μετὰ κατάχρησιν ὀλίγων ἐτῶν, οἱ δὲ δύναι τῆς Συρίας, τῆς Λέρου, Τήνου, Ἀστυπαλαίας, Ἀλικαρνασσοῦ, Κρήνης, καὶ Σαλαμίνας δὲν παρεδέχθησαν αὐτὰ καθ' ὅλου, οὐχ' ἤττον πάσχουσι καὶ οὗτοι δεινῶς ἐκ τῆς καταστροφῆς τῶν σπόγγων, ἠναγκάσθησαν δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν νὰ ἐγκαταλείπωσι τὴν σπογγαλιεῖαν καὶ δὴ νὰ ἐκπατρίζωνται. Δυσκόλως δὲ εὑρέθη κατ' ἀρχὰς ὁ τολμῶν νὰ ἀποκόψῃ τὸν λαιμὸν καὶ νὰ κατακερματίσῃ τὴν ἐν τῇ περικεφαλαίᾳ ἐξογκωθεῖσαν καὶ παραμορφωθείσαν κεφαλὴν τοῦ ἄρτι συνθλιβέντος συντρόφου, ἀλλ' οὐχ' ἤττον εὑρέθη καὶ ἔπειτα ἐγένεε συνήθεια. Τὰ καλὰ στοιχεῖα δὲ τῶν σπογγαλιέων, βλέποντα τὸ μέγα κακὸν καὶ προαισθανόμενα αὐξήσιν αὐτοῦ, τόσον ἐξηγριώθησαν κατὰ τοῦ νέου καταχθονίου τρόπου τῆς σπογγαλιείας, ὥστε ὥρμησαν ἐν Καλύμνῳ κατὰ τοῦ πρώτου ἀνθρωποκτόνου σκαφάνδρου, κατακερματίσαντες αὐτὸ, ἅψ' οὗ ματαίως εἶχον παρακαλέσει τοὺς ἐκκινήτας νὰ παύσωσι τῆς ἐν τῇ σπογγαλιεῖᾳ καταχρήσεως τῶν σκαφάνδρων. Οἱ ἐκκινήται δὲ, πωρωθέντες, ἐπεικალέσθησαν τὴν προστασίαν οὐ μόνον τῶν ἐπιτοπίων Ἀρχῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως, ἥτις καὶ ἔστειλε πολεμικὸν πλοῖον εἰς Κάλυμνον, διότι συνεταῖρος εἰς τὴν ἐκκίνησην τοῦ κατακερματισθέντος σκαφάνδρου ἦν Γάλλος ὑπῆκοος, κατεδικάσθη δὲ ἡ κοινότης Καλύμνου εἰς τὴν πληρώμην ὑπερόγκου ἀποζημιώσεως. Ὅμοια συνέβησαν ἐν Σύμῃ καὶ ἄλλαχού· καὶ οὕτως ἐγεννήθη τὸ τόσον περιπετειῶδες καὶ πολυθρύλητον καταστάν σπογγαλιευτικὸν ζήτημα τῆς Μεσογείου, τὸ ἦδη 37 ἔτη, ὡς μὴ ὤφειλεν, ὑφιστάμενον.

Κατὰ Μαΐον τοῦ 4892 ἐγκαταστὰς ἐν Καλύμνῳ πρὸς περίθαλψιν τῆς ὑγείας μου, τῆς ἐνεκὰ τοῦ προωροῦ θανάτου τοῦ

αειμνήστου μόνου ἀδελφοῦ μου (*) δεινῶς διασαλευθείσης, εὐρέθην τάχιστα πρὸ τοῦ δεινοῦ κακοῦ, τοῦ κατατρύχοντος τὴν νῆσον καὶ τοὺς λοιποὺς σπογγαλιευτικοὺς τόπους, καὶ δὴ ὑπὸ τὴν ἐξῆς περίστασιν. Ἐπιθυμῶν νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ προοιμηρικὸν φρούριον Καστρί ἐν τῷ βορειοδυτικῷ ἀποκέντρῳ μέρει τῆς νήσου, ἐναύλωσα λέμβον πρὸς τὸν διάπλουν ἀπὸ Τελένδου εἰς Ἐμπορεῖον, παρατηρήσας δὲ, ὅτι ὁ ἰδιοκτῆτης τῆς λέμβου, ἀνὴρ ἀπλοῦς κα πτωχός, ἀλλὰ συμπαθητικὸς, Νικόλαος Στάμπας τὸ ὄνομα, ἐχώλαινε, ἠρώτησα αὐτὸν, ἀπὸ τί πάσχει, ἔμαθον δὲ, ὅτι πρὸ εἰκοσαετίας εἶχε προσβληθῇ ὑπὸ παραλυσίας, ἐργαζόμενος ὡς σπογγαλιεὺς ἐντὸς σκαφάνδρου ἐν βάθει λίαν μεγάλῳ, διηγείτο δέ μοι ἀπαθῶς ὅλην τὴν τρομερὰν ἀλήθειαν περὶ τοῦ δεινοῦ κακοῦ, τοῦ ἤδη ἀπὸ τοῦ 1866 κατατρύχοντος τοὺς σπογγαλιευτικοὺς πληθυσμοὺς τῆς Μεσογείου, τοὺς πρὶν τόσον εὐτυχεῖς. Ἡ ἀπλήρεια δὲ ἀφήγησις τοῦ παθόντος σπογγαλιεῶς ἤρκεσέ μοι, ὅπως ἐννοήσω ὅλον τὸ μέγεθος τοῦ κακοῦ, τοῦ τόσον ἀπροσδοκῆτως ἀνακαλυφθέντος, καὶ ὅπως σφοδρᾶς πλησθῶ ἐπιθυμίας νὰ συντελέσω κατὰ δύναμιν εἰς τὴν θεραπείαν αὐτοῦ.

Ἐτι κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τῆς μεταξὺ τῶν σπογγαλιεῶν ἐν Καλύμνῳ διχμοῦνός μου ἐξέφραζον τὴν γνώμην, ὅτι τὰ σκάφανδρα δεῖν νὰ καταργηθῶσι πρὸς πρόληψιν γενικοῦ ὀλέθρου, οἱ καλοὶ δὲ σπογγαλιεῖς μοι ἀπήντων δι' ἐρωτήματος, πλήρους ἀπελπισίας· «Μὰ πῶς θὰ γίνῃ τὸ τοιοῦτο»; Ἐγὼ δὲ ἀντέτεινον· «Πρέπει νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι θὰ γίνῃ καὶ τότε μόνον θὰ γείνη, διότι ὁ Ὑψίστος πίστιν παρ' ἡμῶν ἀπαιτεῖ». Τότε μοι παρέτήρουν μετὰ στεναγμῶν· «Ἐπὶ ἔτη πολλὰ ἡγωνίσθημεν, ἀλλ' εἰς μάτην». Οὐδόλως δὲ ἀποθαρρυνθεῖς ἐκ τῆς ἀπελπισίας ταύτης, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τὴν ἀνάγκην τῆς σωτηρίας ἐξαρτῶν, ἀπεδύθην εἰς δημοσιογραφικὸν ἀγῶνα, καθ' ὃν ἐδημοσίευσα ἐν τῷ τύπῳ τῶν σπογγοπαραγωγῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου πλεῖστα ἄρθρα καὶ τέσσαραςπραγματείας. Παρατηρήσας δὲ, ὅτι ὁ τύπος μόνον δὲν

(*) Ὁ ἐρευνητὴς τῆς Ἀφρικῆς Ἐδουάρδος Φλέγκελ, γεννηθεὶς μὲν ἐν Βίλνῳ τῆς Ρωσσίας τῇ 1 Ὀκτωβρίου τοῦ 1852, μεταστὰς δὲ πρὸς Κύριον ἐν Μπράς παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νίγηρος τῇ 41 Σεπτεμβρίου 1886.

ἤρκει κατὰ τῶν κατὰ κόσμον ἰσχυρῶν μέσων τῶν ὑποστηρικτῶν τῶν σκαφάνδρων, τῶν ἀποπλανώντων καὶ τὸ ἀστήρικτον μέρος αὐτοῦ τοῦ τύπου, ἀπεφάσισα τῷ 1896 νὰ ἀποταθῶ πρὸς τοὺς "Ανακτας καὶ Ἡγεμόνας, πρὸς τοὺς Κυβερνήτας καὶ Νομοθέτας, πρὸς τὸν τύπον καὶ τὴν κοινωνίαν ἐκάστης τῶν σπογγοπα-
ραγωγῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου καὶ δὴ καὶ πρὸς Συλλόγους, Ἐκθέσεις καὶ Συνέδρια κατὰ πρόγραμμα, ἐγγυώμενον τὴν πρὸς τὰ κρείττω μεταβολὴν βαθμιαίαν μὲν καὶ μαλακὴν, στερεὰν δὲ καὶ διαρκῆ, μεταβαίνων ἀπὸ τῆς μικροτέρας χώρας πρὸς τὴν μείζονα, ἀπὸ τῆς γείτονος πρὸς τὴν μᾶλλον ἀπέχουσαν, ἀπὸ τῆς μόνον σπόγγους ἔχουσας πρὸς τὴν καὶ σπόγγους καὶ σπογγαλιεῖς ἔχουσαν μετὰ τῆς περὶ παύσεως τῶν σκαφάνδρων διαπύρου ἰκεσίας, τὰς ἄνευ σκαφάνδρων χώρας προτάσσων ταῖς μετὰ σκαφάνδρων καὶ μεγλὸν μεγίστης ἠθικῆς δυνάμεως θεωρῶν τὸ καλὸν παράδειγμα, τὸ ὑπὸ μικροτέρων μεῖζοσι διδόμενον.

Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ λίαν ἐπιποθουμένου σκοποῦ τούτου ἐκ Καλύμνου εἰς Σάμον, Κρήτην, Κύπρον, Ἰταλίαν, Αἴγυπτον καὶ εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος μεταβάς, προσεπάθουν ἀπανταχοῦ νὰ ἀναπτύσω διὰ τοῦ τύπου, δι' ἡτιςλογημένων αἰτήσεων καὶ προφορικῶς τὴν ἄκραν δυστυχίαν καὶ ἀπελπισίαν τῶν δεινοπαθούντων σπογγαλιευτικῶν πληθυσμῶν τῆς Μεσογείου καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς σωτηρίας αὐτῶν, διανέμων τὰς τέσσαρας περὶ τοῦ σπογγαλιευτικοῦ ζητήματος πραγματείας μου καὶ ἰκετεύων "Ανακτας καὶ Ἡγεμόνας, Κυβερνήτας καὶ Νομοθέτας, τύπον καὶ κοινωνίαν ἐκάστης τῶν σπογγοπααραγωγῶν χωρῶν χωριστὰ καὶ πασῶν συλλήβδην, ὅπως μετατρέψωσι τὰ φιλόπρωπα αἰσθήματα αὐτῶν εἰς ἔργα, ὧν ἄνευ οὐ μόνον ἡ πίστις, ἀλλὰ καὶ ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη νεκρά ἐστίν, δηλαδή εἰς σωτήριον νόμον, αὐστηρῶς ἀπαγορεύοντα ἐν ἐκάστη χώρᾳ τὴν ἐν τῇ σπογγαλιείᾳ φρικτὴν κατάχρησιν τῶν σκαφάνδρων. Καὶ ὃ τῆς Θείας δυνάμεως, τῆς ἐν ἀσθενείᾳ τελειουμένης, ὃ τῆς ζωπύρου ἀληθείας τῶν ῥημάτων τοῦ Ἰησοῦ, τοῦ διὰ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου (κα' 22) λέγοντος ἡμῖν· « Ἀμήν, ἀμήν, λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ

μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ καὶ τῷ ὄρει τοῦτω εἴπητε, ἄρθητι καὶ διλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται καὶ πάντα, ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ, πιστεύοντες, λήψεσθε». Ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν ἀπὸ τότε εἰσηκούσθησαν αἱ ὑπὲρ τῶν δεινοπαθόντων σπογγαλιέων διάπυροι ἱκεσίαι μου ἐν Σάμῳ, Κρήτῃ, Κύπρῳ, Τύνιδι, Αἰγύπτῳ καὶ ἐν τῇ Ὁθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ. ἠξιώθησαν δὲ λίαν παρηγόρου δεξιότησεως ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν Ἑλλάδι παρ' ὅλην τὴν ἀντίδρασιν τῶν πεπωρωμένων ὑποστηρικτῶν τῶν ἀνθρωποκτόνων καὶ σπογγοφθόρων σκαφάνδρων.

Νόμου ἐδίψων ὑπὲρ τῶν δεινοπαθόντων σπογγαλιέων, τῶν ὑπὸ τῆς ἀνομίας καταβαλλομένων, ἀκράδαντος δὲ ἀνεφύῃ ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἡ πίστις, ὅτι θὰ θίγῃσι τὰ διψῶντα χεῖλη μου τῆς ζωογόνου κύλικος ἐν τῇ μικρᾷ μὲν τὴν ἔκτασιν, μεγάλην δὲ τὴν δόξαν Σάμῳ, ἔαν πρὸς αὐτὴν ἀποταθῶ. Ἐκ Καλύμνου εἰς Λιμένα Βαθέος κατ' Αὐγούστον τοῦ 1896 μεταβάς, ἔσχον τὴν τιμὴν νὰ παρουσιασθῶ τῇ Α. Ὑψηλότητι τῷ Ἡγεμόνι τῆς Σάμου Στεφάνῳ Μουσούρῳ Μπέῃ, νῦν Πρεσβευτῇ τῆς Α. Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος τοῦ Σουλτάνου ἐν Λονδίνῳ, τοῖς τέσσαρσι Βουλευταῖς καὶ ἄλλοις πολλοῖς τῶν ἐν τέλει, ὑποβαλὼν δὲ τῇ τῇ Α. Ὑψηλότητι ἡτιολογημένην αἴτησιν περὶ παύσεως τῶν σκαφάνδρων, ἠξιώθην δεξιότησεως λίαν εὐμενοῦς, πληρωσάσης με χρηστῶν ἐλπίδων. Ἐκτυπώσας δὲ ἐν Σάμῳ τὴν τρίτην περὶ τοῦ σπογγαλιευτικοῦ ζητήματος τῆς Μεσογείου πραγματείαν μου καὶ ὑποβαλὼν τῷ Προέδρῳ τῆς κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1897 συγκροτηθείσης Γενικῆς τῶν Σαμίων Συνελεύσεως ἐριτίμῳ κ. Ἰωάννῃ Χαδζηγιάννῃ ἡτιολογημένην αἴτησιν περὶ παύσεως τῶν σκαφάνδρων, ἠξιώθην νὰ τύχῃ πρὸς μεγίστην χαρὰν μου παρηφφεί τοῦ τόσο ἐπιποθουμένου σωτηρίου νόμου, ὃν ἠδύοκῃσε νὰ κυρώσῃ κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1898 ἡ Α. Ὑψηλότης ὁ Ἡγεμὼν Στέφανος Μουσούρος Μπέης. Ἐὰν δὲ καὶ ὑπῆρχον τότε οἱ λέγοντες, ὅτι ἡ Σάμος μικρὰ ἐστίν, ἀντέλεγον, ὅτι μέγας ἐστὶν ὁ ἐν καιρῷ δίδων τῷ διψῶντι τὴν κύλικα, τῷ πεινῶντι τὸν ἄρτον, τῷ δυσπραγοῦντι τὸν σωτήριον νόμον καὶ ὅτι μοχλὸς μεγίστης ἠθικῆς δυνάμεως

εἶνε τὸ καλὸν παράδειγμα, τὸ ὑπὸ μικροτέρων μέλλουσι διδόμενον.

Κατ' Ὀκτώβριον δὲ τοῦ 1895 καὶ Ἰούνιον τοῦ 1898 εἰς Κωνσταντινούπολιν μεταβάς, προσήνεγκον ἐκεῖ πολλοῖς ἐξέχουσιν καὶ ἀρμοδίους ἀνδράσι τὰς περὶ τοῦ σπογγαλιευτικοῦ ζητήματος τῆς Μεσογείου πραγματείας μου, δημοσιεύσας τὴν δευτέραν πραγματείαν ἐν τῇ ἐγκρίτῃ ἐφημερίδι «Κωνσταντινούπολις», εἶτα δὲ ὡς ἰδιαίτερον τεῦχος ἐν τῷ τυπογραφείῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ προλειάνας οὕτω τὸ ἔδαφος διὰ τὸν σωτήριον νόμον ἐν τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων, ἀπήλαυνεν δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν Ἀντιγόνῃ τῆς λίαν πολυτίμου μοι συναναστροφῆς μετὰ τῆς Α. Θ. Παναγιώτητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀνθίμου τοῦ Ζ', ὄν ἡτύχησα νὰ γνωρίσω ἐν Καλύμνῃ κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1895 καὶ ὅστις, γνωρίσας ἐκεῖ ὡς Μητροπολίτης ἔτι τὴν φρικτὴν ἐν τῇ σπογγαλίᾳ κατάχρησιν τῶν σκαφάνδρων, ἔκτοτε ἔμεινε καὶ ἐπὶ τοῦ θρόνου τῶν Χρυσοστόμων καὶ Φωτίων καὶ μετὰ τὴν παραίτησιν Αὐτοῦ θερμουργὸς προστάτης τῶν δεινοπαθόντων σπογγαλιέων καὶ τῶν ἀσθενῶν ὑπὲρ αὐτῶν προσπαθειῶν μου. Κατ' Αὐγουστον δὲ τοῦ 1899 εἰς Χανία Κρήτης μεταβάς ἔσχον τὴν τιμὴν νὰ παρουσιασθῶ τῇ Αὐτοῦ Βασιλικῇ Ὑψηλότητι τῷ Πρίγκηπι Γεωργίῳ τῆς Ἑλλάδος, Ὑπάτῳ Ἀρμοστῇ ἐν Κρήτῃ, τοῖς πεπνυμένοις Συμβούλοις Αὐτοῦ, τῷ Γενικῷ Προξένῳ τῆς Ρωσσίας κ. Ἀλεξάνδρῳ Ἀλεξάνδροβιτς Γίρς καὶ ἄλλοις σπουδαίοις καὶ ἀρμοδίους προσώποις, ἀξιώθεις δὲ λίαν εὐμενοῦς δεξιώσεως καὶ ὑποθαλὼν τῇ Αὐτοῦ Βασιλικῇ Ὑψηλότητι ἡτιολογημένην αἴτησιν περὶ παύσεως τῶν σκαφάνδρων, ἡσθάνθη μεγίστην χαρὰν, ὅτε τῇ 27 Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἡ Αὐτοῦ Ὑψηλότης ἡδόκησε νὰ θεσπίσῃ τὸν σωτήριον νόμον. Ἐλαβον δὲ τῇ 30 Ἰουνίου τοῦ 1901 παρὰ τοῦ τότε ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Συμβούλου ἐριτίμου κ. Κωνσταντίνου Φούμη τὸ ἐξῆς λίαν πολυτίμον καὶ λίαν πειστικὸν καὶ δι' ἄλλας Κυβερνήσεις πιστοποιητικὸν περὶ τοῦ φιλανθρώπου καὶ κοινωφελοῦς τοῦ νόμου τῆς παύσεως τῶν σκαφάνδρων.

Αριθ. Πρωτ. 2628.

» Διεκπ. 1358.

ΚΡΗΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

ΑΝΩΤΕΡΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΝ

Ὁ ὑποφαινόμενος Κωνσταντῖνος Μ. Φούμης, διδάκτωρ τῆς νομικῆς, Σύμβουλος ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν τῆς Αὐτοῦ Βασιλικῆς Ὑψηλότητος τοῦ Πρίγκηπος Γεωργίου τῆς Ἑλλάδος, Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ ἐν Κρήτῃ, πιστοποιῶ·

Ὅτι συνεπεῖρά αἰτήσεως ἀπὸ 6 Ὀκτωβρίου 1899, ὑποβληθείσης τῇ Ἀνωτέρᾳ Διευθύνσει ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπὸ τοῦ κ. Καρόλου Φλέγγελ, ὁ ὑπ' ἀριθ. 97 Νόμος, ὁ ἀπαγορεύων τὴν διὰ σκαφάνδρων σπογγαλιεῖαν ἐθεσπίσθη ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Βασιλικῆς Ὑψηλότητος τοῦ Πρίγκηπος Γεωργίου τῆς Ἑλλάδος, Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ ἐν Κρήτῃ, καὶ ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ «Ἐπισήμῳ Ἐφημερίδι τῆς Κρητικῆς Πολιτείας» ὑπ' ἀριθ. 97 ἀπὸ 6 Νοεμβρίου 1899·

Ὅτι τὸ εὐεργετικὸν ἀποτέλεσμα τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης ἐφανερώθησαν ἤδη, διότι οἱ εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν ἐπιδιδόμενοι πληθυσμοὶ τοῦ Ἀρχιεπαρχοῦς ἀπηύθυναν ἤδη πρὸς τὴν Κρητικὴν Κυβέρνησιν εὐχαριστήρια διὰ τὸ φιλόανθρωπον μέτρον, ὅπερ εἶχε λάβει·

Ὅτι ἀληθῶς, ἡ ἀπαγόρευσις τῆς διὰ σκαφάνδρων σπογγαλιεῖας προφυλάττει τοὺς σπογγαλιεῖς ἀπὸ πολυαριθμούς ἀσθενείας καὶ ἰδίως ἀπὸ τὴν παραλυσίαν καὶ τὸν ἐκφυλισμὸν, ὥσπερ καὶ ἀπὸ πρόωρον καὶ αἰφνιδίον θάνατον·

Ὅτι, πλὴν τούτου, τὸ ἀπαγορευτικὸν τοῦτο μέτρον εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα οὐ μόνον τὴν προφύλαξιν τῶν πληθυσμῶν, τῶν εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν ἐπιδιδομένων, ἀλλὰ καὶ τὴν αὐξήσιν τῆς εἰς τὰ παλαιὰ τῆς Κρήτης παραγωγῆς τῶν σπόγγων, ἥτις ἔνεκα τῆς μακροχρονίου χρήσεως τῶν σκαφάνδρων εἶχε σημαντικῶς ἐξαντληθῇ·

Ὅτι, τέλος, ἡ Βουλὴ τῶν Κρητῶν, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὸ φι-

λάνθρωπον καὶ κοινωφελὲς τοῦ ὑπ' ἀριθ. 97 Νόμου καὶ τὰ σω-
τήρια ἀποτελέσματα αὐτοῦ ἐκύρωσεν αὐτὸν παμψηφεί.

Ἐν Χανίοις, τῇ 30 Ἰουνίου 1901.

Ὁ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Σύμβουλος

Κωνσταντῖνος Μ. Πούμης

διδάκτωρ τῆς νομικῆς

Κατ' Αὐγουστον δὲ τοῦ 1900 εἰς Κρανίδιον, Ἑρμιόνην καὶ
Σαλαμῖνα μεταβάς, ἵνα ἀντιληφθῶ ἐκ τοῦ πλησίον τῆς ἐκεῖ
καταστάσεως τῶν πραγμάτων, ἐβεβαιώθην ἔτι μᾶλλον περὶ
τοῦ διαπύρου πόθου, ὃν τρέφουσι καὶ οἱ ἐν Ἑλλάδι σπαγγα-
λιεῖς, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν παῦσιν τῶν σκαφάνδρων. Ἐλαβὼν δὲ
παρὰ τῶν Δημάρχων Ἑρμιόνης καὶ Σαλαμῖνος κ. Κωνσταν-
τίνου Γκολερᾶ καὶ κ. Ἀναγνώστου Κούλουρη ἑνθερμα εὐχα-
ριστήρια διὰ τὰς κατὰ τῶν σκαφάνδρων ἐνεργείας μου μετ'
εὐχῶν, ὅπως ἐξακολουθήσω ταύτας μέχρι τοῦ αἰσίου τέλους.
Ὅμοια εὐχαριστήρια ἔλαβον καὶ ἀλλαχόθεν καὶ δὴ τρία ἐκ Κα-
λύμνου, τὸ πρῶτον ἀπὸ 2 Μαρτίου 1896 ἐπὶ δημογερόντων τῶν
κ. κ. Λεωνίδα Καραδοκυροῦ καὶ Σακελλαρίου Τάταρη, τὸ δεύ-
τερον ἀπὸ 22 Ἰανουαρίου 1902 ἐπὶ δημογερόντων τῶν κ. κ.
Μιχαὴλ Μαγκλῆ καὶ Νικολάου Λισγάρη καὶ τὸ τρίτον ἀπὸ 17
Ἰουνίου 1902 ἐπὶ τῶν αὐτῶν δημογερόντων καὶ ἐν ἐκ Σύμης
ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ μετὰ 545 ὑπογραφῶν ἀπὸ 20 Νοεμβρίου
1902, μετὰ βαθυτάτης δὲ εὐγνωμοσύνης ἐδέχθην τὰς ἐκδη-
λώσεις ταύτας ἐκτιμῆσεως καὶ ἀγάπης ἐκ μέρους ἐκείνων, ὑπὲρ
ᾧν καταβάλλω τὰς ἀσθενεῖς προσπάθειάς μου. Ἀναφέρω δὲ
πάντα ταῦτα καὶ ὅμοια ἐν τοῖς ἔπειτα πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ πείσω
ὅσον ταχύτερον τὰς κατὰ τὴν σωτήριον ὑπὲρ τῶν σπογγαλιέων
νομοθεσίαν ἔτι ὑστερούσας χώρας τῆς Μεσογείου, ὅτι διὰ τῶν
ἀσθενῶν προσπαθειῶν μου ἐπιδιώκω σὺν Θεῷ φιλάνθρωπον καὶ
κοινωφελέστατον σκοπὸν ὑπὲρ μεγάλου διεθνοῦς, ἰδίως δὲ
Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, ἐναγωνίως προσδοκῶντος τὴν ἐκπλήρωσιν
αὐτοῦ, καὶ οὐχὶ χίμαιράν τινα ἢ ἐθνικὴν ζημίαν, ὡς διατείνονται
οἱ ἀντίπαλοι ἡμῶν, οἱ ἄσπλαγχτοι ὑποστηρικταὶ τῶν ἀνθρωπο-
κτόνων καὶ σπογγοφθόρων σκαφάνδρων.

Περιορίζομαι νὰ ἀναφέρω τὸ ἐξῆς εὐχαριστήριον γράμμα τοῦ
Δημάρχου Σαλαμῖνος ἀξιότιμου κ. Α. Κουλούρη.

᾽Αριθ. 683

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

᾽Ο Δήμαρχος Σαλαμῖνος

Πρὸς τὸν ἀξιότιμον Κύριον Κάρολον Φλέγελ

εἰς ᾽Αθήνας

᾽Αξιότιμε Κύριε,

Οὐκ ὀλίγα θύματα ἐπαρουσίασεν ἐφέτος ἡ διὰ τῶν σκαφάνδρων
σπογγαλιεία, οὐκ ὀλίγα χήραι καὶ ὀρφανὰ ἐφέτος ἀριθμοῦνται ἐν
τοῖς σπογγαλιευτικοῖς δήμοις, τοῖς τὰ σκαφάνδρα μεταχειρι-
σμένοις.

Λίαν ηὐχαρισμένοι ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε ἐν τῷ σπογγαλιευτικῷ
ζητήματι ἐνεργείας Ὑμῶν, παρακαλοῦμεν Ὑμᾶς νὰ ἐνεργήσητε
διὰ παντὸς νομίμου μέσου, ὅπως καὶ ἄλλα Κράτη μιμηθῶσι τὸ
ἄριστον παράδειγμα τῆς Σάμου καὶ τῆς Κρήτης, διὰ νὰ παύσωσιν
ὅσον τάχιον τὰ μέγιστα ἐκ τῶν σκαφάνδρων προερχόμενα δυστυ-
χήματα καὶ συνεπῶς ἀναλάβῃ ἡ διὰ τῶν ἀδελφῶν τρόπων καὶ δὴ
καὶ τοῦ κάμακος σπογγαλιεία.

Ἄλλως οἱ σπογγαλιευτικοὶ πληθυσμοὶ ἀπειλοῦνται ἀπὸ γενι-
κὴν καταστροφὴν, ἐνθεν μὲν ἐνσκήπτει μεγίστη ἔνδεια, ἐνθεν δὲ
ἐκφυλισμὸς σωματικὸς καὶ πνευματικὸς.

Ἐν Σαλαμῖνι 24 Αὐγούστου 1900.

Μετ' ἐξαιρέτου ὑπολήψεως

᾽Ο Δήμαρχος

᾽Αναγνώστης Καλούρης

Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ Αὐγούστον τοῦ 1900 εἰς Κύπρον μεταβὰς,
ἔσχον τὴν τιμὴν νὰ παρουσιασθῶ τῇ Α. Ἐξοχότητι τῷ Μεγάλῳ
Ἀρμοστῇ τῆς Κύπρου Σερ Χάινις Σμιθ καὶ πολλοῖς τῶν ἐν
τέλει, ἀξιωθεὶς λίαν εὐμενοῦς δεξιώσεως. Ὑποθαλὼν δὲ τῇ Α.
Ἐξοχότητι καὶ τῷ Νομοθετικῷ Συμβουλίῳ τῆς Κύπρου ἡτιολο-
γημένην αἴτησιν περὶ παύσεως τῶν σκαφάνδρων, ἐπληρώθην
ἄκρας χαρᾶς, ὅτε ἡ Α. Ἐξοχότης ηὐδόκησε νὰ θεσπίσῃ τὸν

σωτήριον νόμον κατὰ Μάρτιον τοῦ 1901. Ἦδη κατὰ Μάρτιον τοῦ 1893 εἰς Ἰταλίαν μεταβὰς, ἐδημοσίευσα ἰταλιστὶ ἐν τῷ περιοδικῷ τῆς ἐν Μεδιολάνοις ἐγκρίτου «Ἐταιρείας πρὸς Ἑμπορικὴν Ἐξερεύνησιν τῆς Ἀφρικῆς» (φυλλ. Μαρτίου, Ἰουνίου καὶ Ἰουλίου τοῦ 1893) τὴν πρώτην περὶ τοῦ σπογγαλιευτικοῦ ζητήματος τῆς Μεσογείου πραγματείαν μου, ὡς ἰδιαίτερον δὲ τεῦχος ἐν Γενούῃ κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1894 ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Νῆσος Κάλυμνος καὶ ἡ σπογγαλιεία». Κατὰ Ἰούνιον δὲ τοῦ 1901 δι' Ἀθηνῶν καὶ Κρήτης εἰς Ρώμην μεταβὰς, ὑπέβλεπον ἡτιολογημένην αἴτησιν περὶ καταργήσεως τῆς ἐν τῇ σπογγαλιείᾳ φρικτῆς καταχρήσεως τῶν σκαφάνδρων εἰς τὰς Αὐτῶν Ἐξοχότητας τὸν ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Ὑπουργὸν κ. Κωνσταντῖνον Μορίν, ἀντιναύαρχον, καὶ εἰς τὸν ἐπὶ τῆς Γεωργίας, τῆς Βιομηχανίας καὶ τοῦ Ἑμπορίου Ὑπουργὸν κ. Γουίδωνα Μπατσέλλι, ἐξαρτωμένης τῆς ὑποθέσεως καὶ ἐκ τῶν δύο ὑπουργείων τούτων, λαθῶν παρ' ἀμφοτέρων τῶν Ὑπουργῶν λίαν τιμητικὰς ἐγγράφους ἀπαντήσεις, πληρωσάσας με χρηστῶν ἐλπίδων. Ἔσχον δὲ τὴν τιμὴν νὰ παρουσιασθῶ ἀμφοτέροις τοῖς Ὑπουργοῖς καὶ πολλοῖς ἄλλοις τῶν ἐν τέλει, ἀξιώθεις λίαν εὐμενοῦς δεξιώσεως καὶ τῶν σαφεστέρων διαβεβαιώσεων περὶ θεραπείας τοῦ δεινοῦ κακοῦ. Παρατήρησα δὲ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ σημαντικὴν ἐλάττωσιν τῶν σπόγγων, προσερχομένην ἐκ τῆς ὑπὸ σπογγαλιέων τοῦ Αἰγαίου ἐκεῖ ἀνεξελέγκτως τελουμένης καταχρήσεως τῶν σκαφάνδρων.

*Ἦν δὲ λίαν εὐχάριστον καθήκόν μου νὰ παρουσιασθῶ τοῖς ἐν Ρώμῃ καὶ ἄλλαχού ἐπισήμοις ἀντιπροσώποις τῆς φιλάτης πατρίδος μου Ρωσσίας. Καὶ ὁ μὲν Ἐξοχωτάτος Πρεσβευτὴς κ. Ἀλέξανδρος Ἰβάνοβιτς Νελίδωφ ἀπεδήμει ἐπ' ἀδείᾳ ἐν Πετροπόλει, ἀντ' αὐτοῦ δὲ λίαν εὐμενῶς μὲ ἐπροστάτευσεν ὁ πρῶτος σύμβουλος τῆς Πρεσβείας κ. Ἀνατόλιος Νικολάιεβιτς Κρουπένσκης. Ἔσχον δὲ τὴν τιμὴν νὰ παρουσιασθῶ καὶ εἰς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν Ἀθήναις Ἐξοχωτάτους Πρεσβευτάς, εἰς τὸν ἐν Καίρῳ Διπλωματικὸν Πράκτορα, εἰς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει, Σμύρνῃ, Πειραιεῖ, Κρήτῃ καὶ Γενούῃ Γενικοὺς Προξένους, εἰς Προξένους καὶ Ὑποπροξένους τῆς Ρωσσίας ἐν

ἄλλαις πόλεσι τῆς Μεσογείου, ὥσπερ καὶ εἰς τοὺς ἐν Κρήτῃ Γενικοὺς Προξένους τῶν ἄλλων Μεγάλων Δυνάμεων. Πᾶσι δὲ τούτοις τοῖς διασήμεροις ἀνδράσι τὰς περὶ τοῦ σπογγαλιευτικοῦ ζητήματος τῆς Μεσογείουπραγματείας μου προσενεγκὼν καὶ διὰ ζώσης αὐτὸ ἀναπτύξας, ἐγενόμην δεκτὸς ὑπ' αὐτῶν λίαν εὐμενῶς, ἐκφράζω δὲ αὐτοῖς παροῦσι καὶ ἀποῦσι σήμερον καὶ δημοσίᾳ τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην μου διὰ τὴν εὐμενῆ καὶ λίαν τελεσφόρον προστασίαν, ἥς ἡξιώθησαν καὶ ἀξιῶνται παρ' αὐτῶν αἱ ὑπὲρ τῶν δεινοπαθούντων σπογγαλιέων τῆς Μεσογείου πολυετεῖς προσπάθειαι μου.

Κατὰ τὸ ἀνωτέρω ἀναπτυχθὲν πρόγραμμά μου ἐνέργουν καὶ ἐνεργῶ οὐ μόνον ἐκασταχοῦ διὰ πάσας τὰς λοιπὰς χώρας ὁμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἰδίως ἐτι ἀπὸ γείτονος πρὸς γείτονα, ὥς ἐν Σάμῳ καὶ ὑπὲρ τῆς ἐν τῇ γείτονι Κρήτῃ αἰσίας λύσεως τοῦ ζητήματος, ὥς ἐν Κύπρῳ καὶ ὑπὲρ τῆς ἐν τῇ γείτονι Αἰγύπτῳ, ὥς ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ὑπὲρ τῆς ἐν τῇ γείτονι Τυννησίᾳ. Ἡ Κρήτῃ μὲν οὖν ἠκολούθησε τὸ λαμπρὸν παράδειγμα τῆς Σάμου μετὰ ἐν ἔτος, ἡ Αἴγυπτος δὲ τὸ τῆς Κύπρου ἐπίσης μετὰ ἐν ἔτος. Ἦρκεσαν δὲ τῇ Κυβερνήσει τῆς Αὐτοῦ Ὑψηλότητος τοῦ Μπέη τῆς Τύνιδος καὶ τῷ ἐκεῖ Ἀρμοστῇ τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας αἱ ἐν τῷ τύπῳ τῶν σπογγοπαραγωγῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου πολυετεῖς παρακλήσεις μου, τὸ λαμπρὸν παράδειγμα τῆς Σάμου, Κρήτης καὶ Κύπρου καὶ αἱ ἐν τῷ τύπῳ τῆς Ρώμης κατὰ τὴν ἐκεῖ διαμονήν μου ζωηραὶ προτροπαὶ, ἵνα κατὰ τὸν Αὐγούστον τοῦ 1901, διαμένοντός μου ἐτι ἐν Ρώμῃ, θεσπισθῇ ὁ σωτήριος νόμος τῆς καύσεως τῶν σκαφάνδρων ἐν Τύνιδι, ἀλλὰ δυστυχῶς μετὰ μακρᾶς προθεσμίας διὰ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ, ἥτις προσέτι ἀνενεώθη.

Κατὰ τὸν Νοέμβριον δὲ τοῦ 1901 δι' Ἀθηνῶν καὶ Ἀλεξανδρείας εἰς Κάϊρον μεταβάς, ἵνα ὑποστηρίξω καὶ προσωπικῶς τὴν ἐκ Καλύμνου εἰς τὴν Αὐτοῦ Ὑψηλότητα τὸν Κεβίδην τῆς Αἰγύπτου Ἀββᾶν Χελμῆν Πασσᾶν ὑποβληθεῖσαν περὶ καύσεως τῶν σκαφάνδρων ἡτιολογημένην αἵτησίν μου, ἔσχον τὴν τιμὴν νὰ παρουσιασθῶ εἰς τὰς Αὐτῶν Ἐξουχότητας τὸν Διπλωματικὸν Πράκτορα τῆς Ρωσσίας κ. Ἀλέξανδρον Ἰβάνοβιτς Κοϊάνδερ,

τὸν Λόρδον Κρόμερ, τὸν ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργὸν Ἀχμέτ Μαζιλούμ Πασσάν, τὸν ἐπὶ τῶν Δημοσίων Ἔργων καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργὸν Χουσεΐν Φαχρὴν Πασσάν, εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Σύμβουλον κ. Γόρστ, τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τῆς Ἀκτοφυλακῆς Χοῦντερ Μπέη καὶ ἄλλα σπουδαῖα καὶ ἀρμόδια πρόσωπα. Ἀναπτύξας δὲ τοῖς διασήμεσι ἀνδράσι τούτοις λεπτομεροῶς τὴν ἄκραν δυστυχίαν τῶν σπογγαλιευτικῶν πληθυσμῶν καὶ τὴν αἰτίαν αὐτῆς, δηλαδή τὴν ἐν τῇ σπογγαλιείᾳ φρικτὴν κατάχρησιν τῶν σκαφάνδρων, ἠξιώθη νὰ τύχῃ Θεὸς συνάρσει καὶ ἐκεῖ τοῦ σωτηρίου νόμου τῆς παύσεως τῶν σκαφάνδρων κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1902 πρὸς μεγίστην χαρὰν μου καὶ τῶν σπογγαλιευτικῶν πληθυσμῶν.

Ἰδίως πλούσιον ἔτος εἰς γεγονότα καὶ δὴ λίαν εὐχάριστα διὰ τοὺς δεινοπαθοῦντας σπογγαλιεῖς, ἀρξαμένους ἕνεκα τῆς σωτηρίου νομοθεσίας νὰ ἀνακλύπτωσιν ἐκ πολυετῶν ἀπωλειῶν καὶ δυστυχιῶν, ἣν τὸ περυσινὸν 1902. Κατὰ τὸν Ἰανουάριον ὁ ἐν Βηρυττῷ Πρόξενος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς κ. G. Bie Rayndal ἔστειλεν εἰς τὸ ἐν Βασιγκτῶνι Ὑπουργεῖον ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν λίαν ἐνδιαφέρουσαν ἔκθεσιν περὶ σπογγαλιείας καὶ τοῦ σπογγαλιευτικοῦ ζητήματος, δημοσιευθεῖσαν ἐν τῷ ἐπισήμῳ ὀργάνῳ τῶν προξενικῶν ἐκθέσεων «Advance Sheets of Consular Reports» τῇ 12 Φεβρουαρίου καὶ ἀναφέρουσαν καὶ τὰς ὑπὲρ τῶν δεινοπαθούτων σπογγαλιεῶν πολυετεῖς προσπάθειάς μου. Ὅπερ δὲ ἰδίως διακρίνει τὸν διάσημον ἄνδρα τούτον, εἶνε ἡ εὐγένεια, μεθ' ἧς μοὶ ἀνεκοίνωσε τοῦτο διὰ φιλοφρονεστάτης ἐπιστολῆς ἀπὸ 25 Μαρτίου 1902, ἀποστείλας καὶ ἀντίτυπον τοῦ ἐπισήμου περιοδικοῦ μετὰ τῆς λίαν σπουδαίας ἐκθέσεως αὐτοῦ.

Κατὰ τὸν αὐτὸν Ἰανουάριον ἔσχον τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω ἐκ Καίρου εἰς τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων Γεώργιον τὸν Α'. ἡτιολογημένην αἴτησιν περὶ παύσεως τῶν σκαφάνδρων, συνυποβαλὼν καὶ τὴν τρίτην περὶ τοῦ σπογγαλιευτικοῦ ζητήματος πραγματείαν μου. Ἦν δὲ τὸ διάθημά μου τοῦτο οὐ μόνον ἀπλῇ ἐκτέλεισι τοῦ προϋπολογισθέντος προγράμματός

μου, ἀλλὰ καὶ ἄμυνα ἀναγκαιοτάτη, διότι ὁ ἐν Καίρῳ Διπλωμα-
τικῆς Πράκτωρ τῆς Ἑλλάδος κ. Ἰωάννης Γρυπάρης, νῦν
Πρεσβευτὴς ἐν Κωνσταντινουπόλει, κατέβαλλε κατὰ διαταγὴν τῆς
Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πᾶσαν τὴν ἰδιόζουσαν αὐτῷ διπλωμα-
τικὴν ἱκανότητα, ὅπως ἐμποδίσῃ τὴν παῦσιν τῶν σκαφάνδρων.
Καὶ ἀπέτυχε μὲν κατὰ τοῦτο, ἐπέτυχεν ὅμως, ἕνεκα τῶν ζωηρῶν
παραστάσεων καὶ τῶν πρὸς τοὺς ἰθύντορας τῆς Αἰγύπτου φιλικῶν
σχέσεων αὐτοῦ, ἄχαριν ἀναβολὴν τῆς θεσπίσεως τοῦ σωτηρίου νό-
μου ἐπὶ μῆνας καὶ ἄλλην ἄχαριν προθεσμίαν μηνῶν εἰς τὴν ἐφαρ-
μογὴν αὐτοῦ.

Οὐχ ἤττον ἀναθέουσιν οἱ φίλοι τῶν σκαφάνδρων μέχρι νῦν τὰς
ἐλπίδας αὐτῶν εἰς τὴν Α. Ἐξοχότητα τὸν ἤδη ἐν Κωνσταντινου-
πόλει Πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος κ. Γρυπάρην, ἐνοχλοῦντες αὐ-
τὸν μετ' ἀνυπερβλήτου ἀφελείας διὰ μακρῶν τηλεγραφημάτων καὶ
δι' ἐγγράφων καὶ προφορικῶν παρακλήσεων, ὅπως ἐπιτύχῃ τὴν
ἀνατροπὴν τοῦ ἐν τῷ μεταξὺ ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Αυτοκρατορίᾳ θε-
σπισθέντος σωτηρίου νόμου, τοῦ σώζοντος καὶ εὐεργετοῦντος μέγα
διεθνή καὶ δὴ καὶ Ἑλληνικὸν πληθυσμόν. Φρονῶ ὅμως, ὅτι ματαιο-
ποῦσι καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅπως ἐν Αἰγύπτῳ, ἐν Κρήτῃ
καὶ ἀλλοταῦ. Ἀλλ' αἱ ἐνέργειαι αὐτῶν, ἔστω καὶ ματαιούμεναι καὶ
ἄσκοποι, εἶνε οὐχ ἤττον πολὺ ἐπιζήμιοι διὰ τὴν σπογγαλιεῖαν
καὶ τὸ σπογγεμπόριον, διότι διαιωνίζουσι τὴν ἐκκρεμὴ κατὰστα-
σιν, ἣτις ἤδη ἐπὶ δλόκληρα 37 ἔτη δεινῶς συνταράττει τοὺς σπογ-
γαλιευτικοὺς πληθυσμοὺς τῆς Μεσογείου καὶ τοὺς σπογγεμπορι-
κοὺς κύκλους. Ὅθεν εἶνε ἀληθῶς ὕψιστος καιρὸς νὰ τεθῇ τέρμα
εἰς τὴν κατὰστασιν ταύτην πρὸς τὸ γενικὸν καλὸν καὶ δὴ ὑπὸ
διεθνοῦς συνδικασέως, ἢ οὐ πρόκειται περὶ ζητήματος διεθνούς,
ζητήματος τῆς Μεσογείου.

Ἐφάνησαν τότε κατὰ τὸν καιρὸν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ τῶν
σκαφάνδρων ἐνεργειῶν μου ἐν τῷ ἑλληνικῷ τύπῳ τῆς Αἰγύπτου,
εἴτα δὲ καὶ τῶν Ἀθηνῶν ἄρθρα τινὰ, πλήρη σοφιστείας, ὑποστη-
ρίζοντα τὰ σκαφάνδρα καὶ τὰς ὑπὲρ αὐτῶν καταβαλλόμενάς προσ-
παθείας τοῦ κ. Γρυπάρη, εἰς ἅπερ οὔτε ἀπήντησα, Ἀθρόος δὲ
ὁ διεθνὴς τύπος ἀπὸ Καίρου μέχρι Πέτρουπόλεως καὶ Βασιγ-

κτώνος θερμότατα καὶ εὐγενέστατα ὑπεστήριζε καὶ ὑποστηρίζει τὰς ὑπὲρ τῶν δεινοπαθόντων σπογγαλιείων καὶ κατὰ τῶν σκαφάνδρων πολυετὲς προσπάθειάς μου, δημοσιεύσας καὶ δημοσιεύων πλείστα περὶ τοῦ σπογγαλιευτικοῦ ζητήματος τῆς Μεσογείου ἄρθρα μου καὶ πλείστα ἄρθρα διευθυντῶν, συντακτῶν καὶ ἀνταποκριτῶν περιοδικῶν καὶ ἐφημερίδων, ἐν αἷς συγκαταλέγονται καὶ ἐπίσημοι, οἳ αὐτοὶ ἐν Περουπόλει « Ἀγγελιαφόρος τῶν Οἰκονομικῶν, τῆς Βιομηχανίας καὶ τοῦ Ἐμπορίου » τὸ ἐν Βασιλεῦσι ἐπίσημον ὄργανον τῶν προξενικῶν ἐκθέσεων « Advance Sheets of Consular Reports », ἡ ἐν Χανίοις « Ἐπίσημος Ἐφημερίς τῆς Κρητικῆς Πολιτείας », τὸ ἐπίσημον ὄργανον τῆς ἐν Μεδιολάνοις Ἑταιρείας πρὸς Ἐμπορικὴν Ἐξερεύνησιν τῆς Ἀφρικῆς, τὸ ἐπίσημον ὄργανον τῆς ἐν Καίρῳ Κεδδικῆς Γεωγραφικῆς Ἑταιρείας, τὸ ἐπίσημον ὁμώνυμον ὄργανον τοῦ ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὴν ἐπίτιμον Προεδρείαν τῆς Αὐτοῦ Βασιλικῆς Ὑψηλότητος τοῦ Διαδόχου Κωνσταντίνου λίαν κοινωφελῶς δρῶντος Συλλόγου « Ἀνάγκαις », τὸ ἐν Περουπόλει διεθνὲς περιοδικὸν ἀλιείας καὶ ἰχθυοτροφίας « Revue Internationale de Pêche et de Pisciculture » καὶ ἄλλα. Ὅθεν μεγίστη ὀφείλεται εὐγνωμοσύνη καὶ τῷ διεθνεί τύπῳ.

Τὸ μόνον ἐπιχείρημα, ὅπερ προβάλλουσιν οἱ ἄσπλαγχνοι φίλοι τῶν ἀνθρωποκτόνων καὶ σπογγοφθόρων σκαφάνδρων πρὸς δικαιολογίαν τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν καὶ τῶν πολλῶν θυμάτων αὐτῶν, ἅπερ προσπάθοῦσι νὰ ἀποκρύψωσιν ἢ νὰ παριστῶσιν ὡς ἀσήμαντα, εἶνε τὸ, ὅτι τὰ σκαφάνδρα εἶνε πλουτοφόρα. Οἱ τὴν ἀλήθειαν ὁμῶς γνωρίζοντες καὶ διαδίδοντες καὶ τὴν νίκην αὐτῆς καὶ μόνης ἐπιθυμοῦντες καὶ ἐπιδιώκοντες διατεινόμεθα, ὅτι τὰ σκαφάνδρα εἶνε φορεῖς τῆς πτωχείας, δυστυχίας καὶ ἐρημώσεως. Πλουτοφόρα εἶνε τὰ σκαφάνδρα δι' ὀλιγίστους, ἐπὶ τῶν δακτύλων μετρούμενους, ἐπὶ ἀνυπολόγιστον ζημίαν πλείστων, ἐπὶ καταστροφῇ ὁλοκληρῶν κοινωνιῶν. Ὑπὸ τῶν ἀπαράδεκτον ὅρον τοῦτον ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα δὴθεν πλουτοφόρα ἐπαγγέλματα, ὑπὸ τῆς κοινωνίας καταδικαζόμενα καὶ ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης ἀνομιθεύσιμα, καταδικαζόμενα, ἅπερ περιττὸν εἶνε νὰ ἀναφέρω ἐνταῦθα. Λίαν δὲ χαρακτηριστικόν

κὼν ἔτι διὰ τοὺς φίλους τῶν σκαφάνδρων εἶνε, ὅτι δὲν μετροῦσιν ἐν τῷ αὐτῷ μέτρῳ ἑαυτοὺς καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους, ἐπικαλούμενοι ἐν τῇ στενοχωρίᾳ αὐτῶν προθεσμίας, ἐνῷ αὐτοὶ δὲν δίδουσι προθεσμίαν, ὑφαρπάσαντες ἡμῖν κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1902 ἄνευ προθεσμίας τὴν Σάμον καὶ καταβάλλοντες ματαίως, ὡς εὐχομαι καὶ πέποιθα, προσπάθειάς πρὸς ὑφαρπαγὴν ἄνευ προθεσμίας καὶ ἄλλων χωρῶν. Δὲν δύναται δὲ νὰ παραβληθῇ ἡ ἐπὶ ὀλίγα ἔτη μᾶλλον ἀπειλουμένη ἢ πραγματικὴ ἔλλειψις ὀλίγων σπόγγων μετὰ τῆς ἀπωλείας ἑστω ἑνὸς ἀνθρώπου, ἀλλ' ὁ σύγχρονος Μινώταυρος οὗτος δὲν χορταίνεται ἀπὸ ἑνὸς ἀνθρώπου, ἀλλ' ἀπαιτεῖ σμῆνὴν ἀναπήρων καὶ ἐκατόμβας νεκρῶν, ἐγκαταλειπόντων ἀπροστατεύτους χήρας καὶ ὀρφανὰ, γηραλέους γονεῖς καὶ νεαρὰς ἀδελφάς, εἰς ἀγαμίαν ἕνεκα λειψανδρίας καταδικασθείσας. Καὶ εὐρίσκονται ἔτι ἐπὶ προσώπου γῆς φίλοι καὶ προστάται τοῦ ἀπανθρώπου θηρίου τούτου χάριν ὀλίγων σπόγγων! Ἡ ἀλήθεια δὲ πρεσβεύει, ὅτι μετὰ τὴν παῦσιν τῶν σκαφάνδρων οὐ μόνον σώζονται οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ ἀλιεύονται ἀσυγκρίτως περισσότεροι σπόγγοι, ἅτε ἀφιέμενοι ἐλεύθεροι νὰ ἀναπτύσσωνται κατὰ ποσότητα καὶ ποιότητα, ἐνῷ τὰ σκαφάνδρα τοὺς βυθοὺς τῶν θαλασσῶν πληροῦσι νεκρῶν, σπόγγων δὲ ἐντελῶς ἀπογυμνοῦσιν.

Τῇ 1 δὲ Φεβρουαρίου 1902 ἐποησάμην ἐν τῇ ἐν Καίρῳ Κεδιδικῇ Γεωγραφικῇ Ἑταιρείᾳ διάλεξιν γαλλιστὶ περὶ τοῦ σπογγῶν γαλιευτικοῦ ζητήματος τῆς Μεσογείου πρὸ ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου, προήδρευε δὲ ἡ Α. Ἐξοχότης ὁ διάσημος ἰατρός Ὀνούριος Ἀμπάτε Πασσάς, παρίστατο δὲ μετὰξὺ ἄλλων καὶ ἡ Α. Ἐξοχότης ὁ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν Δημοσίων Ἔργων Ὑπουργὸς Χουσεῖν Φαχρή Πασσάς. Ἡ διάλεξις αὐτὴ ἐδημοσιεύθη λίαν ταχέως ἐν τῷ ἐν Καίρῳ Ἐθνικῷ Τυπογραφείῳ ὡς ἰδιαίτερον τεύχος, ἀριστῶθὲν τῇ Αὐτοῦ Ὑψηλότητι τῷ Κεδιδίῳ τῆς Αἰγύπτου, εἶτα δὲ ἐν τῷ περιοδικῷ τῆς Κεδιδικῆς Γεωγραφικῆς Ἑταιρείας, ἐχρησίμευσε δὲ καὶ χρησιμεύει ἕνεκα τῆς γαλλικῆς γλώσσης, εἰς ἣν ἐξεφωνήθη καὶ ἐτυπώθη, εἰς ὅσον εὐρύτεραν διάδοσιν τῆς ὀρθῆς ἀντιλήψεως τοῦ σπογγαλιευτικοῦ ζητήματος, δηλαδὴ εἰς τὴν καταδίκην καὶ παῦσιν τῆς ἐν τῇ σπογγ-

γαλιεία φρικτῆς καταχρήσεως τῶν ἀπαισίων σκαφάνδρων, πρῶ-
 τιστα δὲ ἐν Πετροπόλει ἐπὶ σπουδαιοτάτῃ εὐκαιρίᾳ.

Ἡ ἐν Πετροπόλει Αὐτοκρατορικῇ Ρωσικῇ Ἐταιρεία Ἰχθυο-
 τροφίας καὶ Ἀλιείας διοργάνωσε διὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ
 15 Ἰανουαρίου ἕως 16 Φεβρουαρίου 1902 Διεθνῇ Ἐκθεσίν
 Ἀλιείας, συνεκροτήθη δὲ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἀπὸ 11 ἕως 16 Φε-
 βρουαρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους τὸ Γ' Διεθνὲς Συνέδριον Ἀλιείας καὶ
 Ἰχθυοτροφίας ὑπὸ τὴν ἐπίτιμον Προεδρείαν τῆς Αὐτοῦ Αὐτο-
 κρατορικῆς Ὑψηλότητος τοῦ Μεγάλου Δουκὸς Σεργίου Ἀλε-
 ξάνδροβιτς. Μετὰ μεγίστης χαιρετήσεως χαρᾶς τὴν διοργάνωσιν
 τῆς Ἐκθέσεως ταύτης καὶ τὴν συγκρότησιν τοῦ Συνεδρ. οὗ τοῦ-
 του ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς φιλάτης πατρίδος μου ὡς σπουδαίοντα-
 τον διὰ τοὺς δεινοπαθοῦντας σπογγαλιεῖς γεγονὸς, ἔστειλα ἐκ
 Κιρίου εἰς τὸ ἔννατον τμήμα τῆς Ἐκθέσεως, τὸ προσδιωρισμέ-
 νον διὰ βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τῶν ἁλιέων, ἀνὰ ἐν ἀντίτυ-
 πον τῶν τεσσάρων περὶ τοῦ σπογγαλιευτικοῦ ζητήματος τῆς Με-
 σογείουπραγματειῶν μου, μέλος δὲ τοῦ Διεθνoῦς Συνεδρίου γενό-
 μενος, σώματι μὲν ἀπών, πνεύματι δὲ παριστάμενος, ἀπηύθυνα
 πρὸς αὐτὸ ἔνθερμον ὑπὲρ τῶν δεινοπαθούτων σπογγαλιέων ἔκ-
 κλησιν, δημοσιευθεῖσαν καὶ ἐν τῇ «Egyptian Gazette» τῆς
 Ἀλεξανδρείας, ἀποστείλας ἱκανὰ ἀντίτυπα τῶν τεσσάρων πραγ-
 ματειῶν μου, ἰδίως δὲ τῆς ἐσχάτως ἐν Καίρῳ ἐκτυπωθείσης γαλ-
 λικῆς.

Ἐξέφρασα δὲ ἐν τῇ ἐκκλήσει μου ταύτῃ καὶ τὴν διάπυρον
 εὐχὴν, ὅπως τὸ σπουδαιοτάτον Συνέδριον τοῦτο λάβῃ ὑπὸ τὴν πε-
 φωτισμένην καὶ κραταίαν προστασίαν αὐτοῦ τοὺς δεινοπαθοῦντας
 σπογγαλιεῖς, τοὺς μάλιστα ἀρξάμενους νὰ ἀνακύπτωσιν ἐκ πολυετῶν
 σκληροτάτων ἀπωλειῶν καὶ δυστυχιῶν, καὶ ὅπως τὴν προστασίαν
 ταύτην ὡς ἱερὸν πρὸς τὸν ἀνθρωπισμὸν καθήκον καὶ πολύτιμον
 παρακαταθήκην μεταδώσῃ, εἰς πάντας τοὺς διαδόχους αὐτοῦ. Παρέ-
 στησαν δὲ εἰς τὸ Συνέδριον τοῦτο πλείστοι διάσημοι ἄνδρες ἐξ ὅλων
 τῶν μερῶν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου καὶ δὴ καὶ ἐπίσημοι ἀντι-
 πρόσωποι πολλῶν Κυβερνήσεων, ἀντεπροσωπεύετο δὲ ἡ Ὀθω-
 μανικὴ Αὐτοκρατορία λίαν ἐπαξίως ὑπὸ τοῦ πρώτου γραμματέως

τῆς ἐν Πιερρουπόλει Αυτοκρατορικῆς Ὀθωμανικῆς Πρεσβείας·
Φαχρεδδὶν Μπέη, ἡ Ἰταλία δὲ ὑπὸ τοῦ δευτέρου γραμματέως·
τῆς ἐκεῖ Πρεσβείας κ. Κελέζια δὲ Βελιάσκο.

Καὶ ὦ τῆς χαρᾶς! Ἡ Α. Ἐξοχότης ὁ Ρῶστος μυστικοσύμ-
βουλος Θεόδωρος Θεόδωροβιτς Μάρτενς, ὁ βαθὺς μύστης τοῦ
διεθνοῦς δικαίου, μέλος διαρκὲς τοῦ Ὑπουργείου ἐπὶ τῶν Ἐξωγε-
ρικῶν τῆς Ρωσσίας, παρακαλεῖ κατὰ τὴν γενικὴν συνεδρίασιν τῆς
13 Φεβρουαρίου, καθ' ἣν προήδρευε τοῦ Συνεδρίου, τὸν ἐκ τῶν
γραμματέων τοῦ Συνεδρίου κ. Μπαρκανόφσκη, ὅπως ἀναγνώσῃ
τὴν ἔκκλησίν μου, ἥτις προξενεῖ, ἣν ἡγήθη παρὰ τοῦ Ὑψίστου,
αἰσθησὶν εἰς τὰς καρδίας τῶν μελῶν τοῦ Συνεδρίου, ὥστε ἀνα-
γράφεται μετὰ τῶν τοῦ Συνεδρίου εὐχῶν καὶ ἡ ἐξῆς. «Εὐχῆς
ἔργον εἶναι αἰ ἐνδιαφερόμεναι Κυβερνήσεις νὰ μελετήσωσι δι' ἰδιαι-
τέρας ἐπιτροπῆς τὴν εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν καὶ εἰς τοὺς σπογγα-
λιεῖς βλαβερὰν ἐπιρροὴν τῶν σκαφάνδρων». Ἡ εὐχὴ αὕτη ἀπο-
τείνεται βεβαίως μόνον πρὸς τὰς Κυβερνήσεις ἐκείνων τῶν σπογγ-
γοπαραγωγῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου, αἵτινες δὲν ἐθέσπισαν ἔτι
τὸν σωτήριον νόμον τῆς παύσεως τῶν σκαφάνδρων, ὡς ἡ Ἰταλία
καὶ ἡ Ἑλλάς, ἣ δίδουσι μετὰ τὸ θέσπισμα αὐτοῦ τοῖς σκαφάνδροις
μακρὰν προθεσμίαν, ὡς ἡ Τύνις, ἣ—φρικτὸν εἰπεῖν—κατήργη-
σαν τὸν ἤδη θεσπιθέντα σωτήριον νόμον, ὡς ἡ Σάμος. Καὶ οὕτως
τὸ σπογγαλιευτικὸν ζήτημα τῆς Μεσογείου, μετὰ ὑπαρξίν 36
τότε ἐτῶν τὰ πρῶτα εἰσαχθὲν ἐνώπιον Διεθνοῦς Συνεδρίου, εὔρε-
τὴν θερμουργὸν συμπάθειαν αὐτοῦ καὶ ἐπιστήμως ὑπ' αὐτοῦ συνε-
στήθη εἰς τὰς ἐνδιαφερομένας Κυβερνήσεις πρὸς μελέτην. Οἱ
ἀντιπρόσωποι δὲ τῶν διαφόρων Κυβερνήσεων ἔστειλαν διὰ τῶν
οἰκείων Πρεσβειῶν λίαν πολυτίμους περὶ τοῦ Συνεδρίου καὶ δὴ
καὶ περὶ τοῦ σπογγαλιευτικοῦ ζητήματος ἐκθέσεις πρὸς τὰ ἀρμό-
δια Ὑπουργεία. Οἱ Ἑλλανοδίκαι δὲ τῆς Διεθνοῦς Ἐκθέσεως ἠξίω-
σαν τὰς τέσσαρας ὑπὲρ τῶν δεινοπαθούτων σπογγαλιέων πραγμα-
τείας μου παρὰ τὴν ἀξίαν αὐτῶν τοῦ ἀνωτάτου βραβείου, δηλαδὴ
διπλώματος τιμῆς, ἔλαβον δὲ λίαν πολυτίμον μοι εὐχαριστήριον
γράμμα παρὰ τῆς Διοργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συνεδρίου διὰ
τὴν εἰς αὐτὸ ἀποστολὴν τῶν αὐτῶν τεσσάρων πραγματειῶν μου.

Κατὰ τὸν Μάρτιον δὲ τοῦ 1902 μοι ἐπεφυλάχθη εὐφρόσυνος ἔκπληξις οὐ μικροτέρα τῆς ἐκ Πετροπόλεως. Κατὰ πρότασιν εὐμενεστάτην τῆς Αὐτοῦ Ὑψηλότητος τοῦ Κεδίδη τῆς Αἰγύπτου ἡ Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆ Μεγαλειότης ὁ Σουλτάνος Ἀβδούλ Χαμίτ Χάν ὁ Β' ἠϋδόκησε νὰ μοι ἀπονεύμῃ διὰ τὰς ὑπὲρ τῶν δεινοπαθούντων σπογγαλιέων τῆς Μεσογείου ἀσθενεῖς προσπάθειάς μου τὸ παράσημον Μεδ'ἡδιὲ δ' τάξεως, ὅπερ ἐδέχθη μετὰ βαθυτάτης εὐγνωμοσύνης, ἄκρας ὡς ἐκ τούτου πλησθεὶς χαρᾶς, διότι ἡ ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος γενομένη μοι ἀπονομή παρασήμου οὐ μόνον ἦν μεγίστη τιμὴ δι' ἐμὲ προσωπικῶς, ἀλλὰ καὶ ἰσχυρῶς ἀντηνάκλα καὶ ἀντανακλᾷ ἐπὶ ὅλου τοῦ σπογγαλιευτικοῦ ζητήματος καὶ εὐφροσύνως προανήγγειλλε τὴν λίαν προσεχῇ παύσιν τῶν σκαφάνδρων καὶ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐν τῇ εὐρείᾳ Ὀθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ παρ' ὅλην τὴν ἀντίδρασιν τῶν πεπωρωμένων φίλων τῶν σκαφάνδρων. Καὶ οὕτως ἐγένετο. Ἐξαιτησάμενος δὲ κατὰ τὴν τάξιν διὰ τῆς Α. Ἐξοχότητος τοῦ ἐν Καίρῳ Διπλωματικοῦ Πράκτορος τῆς Ρωσσίας Ἀλεξάνδρου Ἰδάνοβιτς Κοϊάνδερ τὴν ἀδειαν νὰ δεχθῶ καὶ φέρω τὸ εὐμενεστάτᾳ μοι ἀπονεμηθὲν Ὀθωμανικὸν παράσημον, ἠξιώθην τῆς ἀδείας ταύτης καὶ Ὑψηλοτάτην ἔγκρισιν τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ρωσσίας Νικολάου τοῦ Β' ἀπὸ 13 Σεπτεμβρίου 1902.

Ἐκ Ρόδου δὲ κατὰ Μάϊον τοῦ 1902 ὑποβαλὼν ἡτιολογημένην αἴτησιν περὶ παύσεως τῶν σκαφάνδρων εἰς τὴν Α. Ἐξοχότητα τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργὸν Ρεσάτ Πασσᾶν καὶ εἰς τὸν Πρόεδρον τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ὀθωμανικοῦ Δημοσίου Χρέους κ. Λέοντα Μπερζέ, ἠξιώθην λίαν εὐμενοῦς ἀπαντήσεως, ἥτις ἐπλήρωσέ με χρηστῶν ἐλπίδων περὶ ταχείας παύσεως τῶν σκαφάνδρων καὶ ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ. Ἐκτοτε παροήλθον οὔτε τρεῖς μῆνες, ὅτε κατ' Αὐγουστον τοῦ 1902 ἡ Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆ Μεγαλειότης ὁ Σουλτάνος Ἀβδούλ Χαμίτ Χάν ὁ Β' ἠϋδόκησε νὰ θεσπίσῃ τὸν σωτήριον νόμον πρὸς ἀπερίγραπτον χαρὰν μου καὶ τῶν σπογγαλιευτικῶν πληθυσμῶν τῆς Μεσογείου, ἐορτασάντων τὸ σπουδαῖον γεγονός

τοῦτο διὰ δοξολογιῶν, πανηγύρεων καὶ ψηφισμάτων χαρᾶς καὶ εὐγνωμοσύνης. Θαυμάζω δὲ τὸν περὶ πάσσεως τῶν σκαφάνδρων Αὐτοκρατορικὸν Ἰραδὲν καὶ διὰ τὴν δικαιοσύνην, μεθ' ἧς ἐπαινετικῶς ἀναφέρει τὴν ἐν Κρήτῃ, Κύπρῳ, Τύνιδι καὶ Αἰγύπτῳ προηγουμένην παῦσιν τῶν σκαφάνδρων, παραλείπων τὴν Σάμον, ἣτις πρὸ ὀλίγου, φεῦ, εἶχεν ἐνδώσει εἰς τὰς καταχθονίους κατὰ τοῦ σωτηρίου νόμου ἀποπείρας ἐκ μέρους τῶν φίλων τῶν σκαφάνδρων.

Κατὰ Σεπτέμβριον δὲ τοῦ 1902 ἀπηύθυνα εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Πολιτικῶν καὶ Ἠθικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ ἐν Παρισίοις Ἰνστιτούτου τῆς Γαλλίας ἐνθερμον ὑπὲρ τῶν δεινοπαθούτων σπογγαλιῶν τῆς Μεσογείου ἔκκλησιν, ἀποστείλας καὶ τὰς περὶ τοῦ σπογγαλιευτικοῦ ζητήματος πραγματείας μου, ὃ Πρόεδρος δὲ αὐτῆς κ. Ἀλβέρτος Σορὲλ εὐγενῶς μοι ἀνεκοίνωσεν, ὅτι παρουσίασε τὴν ἔκκλησιν καὶ τὰς πραγματείας μου τοῖς μέλεσι τῆς Ἀκαδημίας τῇ 25 Ὀκτωβρίου 1902, αὐτὴ δὲ ἡ Ἀκαδημία ἔστειλέ μοι πολύτιμον εὐχαριστήριον διὰ τὰς ὑπὲρ τῶν σπογγαλιῶν πραγματείας μου. Ἐπανειλημμένως δὲ εἰς τὰς Ἀθήνας μεταβάς, ἐδημοσίευσα ἐν τῷ ἐκεῖ τύπῳ πολλὰ καὶ ἔκτενῃ ἄρθρα περὶ τοῦ σπογγαλιευτικοῦ ζητήματος τῆς Μεσογείου. Κατὰ Νοέμβριον δὲ τοῦ 1902 ἔλαβον τὴν τιμὴν νὰ υποβάλω δευτέραν ἡτιολογημένην αἴτησιν περὶ παύσεως τῶν ἀνθρωποκτόνων καὶ σπογγοφθόρων σκαφάνδρων τῇ Αὐτοῦ Μεγαλειότητι τῷ Βασιλεῖ τῶν Ἑλλήνων Γεωργίῳ τῷ Α', ὁμοίαν δὲ τῇ Αὐτῆς Μεγαλειότητι τῇ Βασιλίσση Ὑλγᾳ καὶ τοῖς Αὐτῶν Ἐξοχότητι τῷ Πρωθυπουργῷ καὶ τῷ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Ὑπουργῷ, ὥσπερ καὶ τῷ ἐριτίμῳ Προέδρῳ τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, ἐπικαλούμενος τὴν εὐσπλαχνίαν αὐτῶν ὑπὲρ τοσούτου πληθυσμοῦ ἀποδεκατιζομένων καὶ ἄλλως δεινοπαθούτων πιστῶν ὑπηκόων τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων καὶ συνυποβαλὼν τὴν τρίτην περὶ τοῦ σπογγαλιευτικοῦ ζητήματος πραγματείαν μου, ἑμέλλε δὲ νὰ ἐπέλθῃ Θεὸς συνάρσει λίαν προσεχῶς καὶ ἐν Ἑλλάδι ἡ τόσον ἐπιποθουμένη πρὸς τὰ κρεῖττω μεταβολή.

Τῇ προθύμῳ δὲ συμπράξει Ἀρχῶν καὶ λαοῦ, διωργάνωσα τῇ

1 Δεκεμβρίου 1902 ἐν Κρανιδίῳ, τῇ ἐπομένῃ δὲ ἐν Ἑρμιόνη πάνδημα συλλαλητήρια, εἰς ἅπερ παρέστησαν οἱ δήμαρχοι, οἱ ἱερεῖς, οἱ πρόκριτοι, οἱ πλοίαρχοι καὶ ναῦται σπογγαλιεῖς καὶ πλῆθος λαοῦ, ἐξεφώνησα δὲ καὶ κατὰ τὰ δύο συλλαλητήρια λόγον, δι' οὗ ἐνθέρμως συνηγόρησα ὑπὲρ ταχείας παύσεως τῶν ἀνθρωποκτότων καὶ σπογγοφθόρων σκαφάνδρων καὶ ἐν Ἑλλάδι. Καὶ κατὰ τὰ δύο συλλαλητήρια ταῦτα ἀνέπεμψα ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς μετὰ τῶν παρισταμένων τὸν ταπεινὸν φόρον τῆς βαθυτάτης εὐγνωμοσύνης ἡμῶν πρὸς τὸν Ὑψιστον διὰ τὸ μέγα ἔλεος Αὐτοῦ καὶ διαπύρους εὐχὰς ὑπὲρ τῶν εὐσπλάγχων Ἀνάκτων, Ἡγεμόνων, Κυβερνητῶν καὶ Νομοθετῶν, τῶν θεσπισάντων τὸν σωτήριον νόμον τῆς παύσεως τῶν σκαφάνδρων καὶ ὑπὲρ παντὸς συμπράξαντος καὶ συμπράττοντος πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ, ἐκφράσας σύναμα τὴν βαθυτάτην λύπην ἡμῶν ἐπὶ τῇ στάσει τῶν Κυβερνήσεων τῆς Σάμου καὶ τῆς Τύνιδος, τῶν μετὰ τὴν παύσιν τῶν σκαφάνδρων εἰσαγαγουσῶν αὐτὰ ἐκ νέου ἢ διδουσῶν αὐτοῖς μακρὰν προθεσμίαν, ὥσπερ καὶ τὴν διάπυρον εὐχὴν πρὸς τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων, τὴν Α. Ἐξοχότητα τὸν Πρωθυπουργὸν καὶ τὴν Βουλὴν τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ὅσον τάχιον θεσπισθῇ ὁ σωτήριος νόμος τῆς παύσεως τῶν σκαφάνδρων καὶ ἐν Ἑλλάδι. Ἐπαναλαμβάνω δὲ ἐνώπιον Ὑμῶν τὴν ἐκφρασιν τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων.

Καὶ ὦ τῆς χαρᾶς! Ὁ λόγος μου δὲν ἔπεσεν εἰς ἀκάνθας ἢ εἰς πέτραν, ἀλλὰ εἰς γῆν γόνιμον. Αἱ ἐπὶ τῶν συλλαλητηρίων τοῦ Κρανιδίου καὶ τῆς Ἑρμιόνης ἐπιτροπαὶ προέτειναν ἐκφραστικώτατα δημοψηφίσματα, γενόμενα δεκτὰ ὁμοθυμαδόν, ὑπογραφέντα δὲ ὑπὸ τῶν ἐπιτροπῶν, ἐπεκυρώθησαν ὑπὸ τῆς δημοτικῆς Ἀρχῆς ἐκάστου δήμου. Εἵτα δὲ ἐστάλησαν ὑπὸ τῶν ἐπιτροπῶν τηλεγραφήματα περὶ τῶν σπουδαίων συλλαλητηρίων τούτων εἰς τὰς κυριωτέρας ἑφημερίδας τῶν Ἀθηνῶν. Τὸ ψήφισμα δὲ τοῦ συλλαλητηρίου τῆς Ἑρμιόνης διεβιβάσθη τηλεγραφικῶς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς πρὸς τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα τὸν Βασιλέα καὶ τὴν Α. Ἐξοχότητα τὸν Πρωθυπουργὸν τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τοῦ βουλευτοῦ δὲ Ἑρμιονίδος κ. Σταματίου Μή-

τσα, λοχαγοῦ τοῦ πυροβολικοῦ, πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Βουλὴν, τρανῶς δὲ ἀπεδείχθη διὰ τῶν δύο συλλαλητηρίων τούτων, ὅτι καὶ ἐν Ἑλλάδι οὐχὶ ὑπὸ μεμονωμένων πεφωτισμένων προσώπων, ἀλλ' ὑφ' ὀλοκλήρων εὐάνδρων δῆμων δριμύτατα ἀποδοκιμάζεται ἡ ἐν τῇ σπογγαλιεῖ φρικτῇ κατάρχησις τῶν ἀνθρωποκτόνων καὶ σπογγοφθόρων σκαφάνδρων.

Ἐξαιτοῦμαι τὴν ἄδειαν νὰ ἀναφέρω αὐτολεξεῖ τὸ ψήφισμα τοῦ λαοῦ τῆς Ἑρμιόνης ὡς λίαν ἐκφραστικὸν καὶ πειστικόν.

Ψήφισμα.

Ὁ λαὸς τῆς Ἑρμιόνης, συνελθὼν εἰς συλλαλητήριον τῇ 2 Δεκεμβρίου 1902 ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ τῶν Ταξιαρχῶν, τοῦ διαπρεποῦς Ρώσσου καθηγητοῦ κ. Καρόλου Φλέγελ ἐκφωνήσαντες ζωηρῶς ἐπιδιοκίμασθέντα λόγον, δι' οὗ συμφώνως τῇ δεκαετεῖ ὑπὲρ τῶν δεινοπαθούντων σπογγαλιέων φιλανθρωπῶ καὶ κοινωφελεστάτῃ δράσει αὐτοῦ ἐνθέρμως συνηγορεῖ ὑπὲρ ταχείας παύσεως τῶν ἀνθρωποκτόνων καὶ σπογγοφθόρων σκαφάνδρων καὶ ἐν Ἑλλάδι

Ψηφίζει, ὅπως ἐκφρασθῇ·

α') ἡ βαθυτάτη εὐγνωμοσύνη τοῦ λαοῦ τῆς Ἑρμιόνης πρὸς τοὺς εὐσπλάγχχνους Ἀνακτας, Ἡγεμόνας, Κυβερνήτας καὶ Νομοθέτας, τοὺς θεσπίσαντας τὸν σωτήριον νόμον τῆς παύσεως τῶν σκαφάνδρων, καὶ πρὸς τὸν διαπρεπεῖ Ρώσσον καθηγητὴν κ. Κάρολον Φλέγελ,

β') ἡ βαθυτάτη λύπη τοῦ λαοῦ πρὸς τὰς Κυβερνήσεις τῆς Σάμου καὶ τῆς Τύνιδος, τὰς μετὰ τὴν παῦσιν τῶν σκαφάνδρων εἰσαγαγούσας ἐκ νέου αὐτὰ ἡ διδούσας αὐτοῖς μεγάλην προθεσμίαν,

γ') ἡ διάπυρος εὐχὴ τοῦ λαοῦ πρὸς τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα τὴν Βασιλέα, τὸν Κύριον Πρωθυπουργὸν καὶ τὴν Βουλὴν τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ὅσον τάχιον θεσπισθῇ ὁ σωτήριος νόμος τῆς παύσεως τῶν σκαφάνδρων καὶ ἐν Ἑλλάδι, καὶ

δ') ὅπως τὸ δημοψήφισμα τοῦτο διαβιδασθῇ διὰ τῆς ἐπὶ τῷ

συλλαλητηρίῳ ἐπιτροπῆς πρὸς τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα τὸν Βασιλέα, τὸν Κύριον Πρωθυπουργὸν καὶ τὴν Βουλὴν τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Ἐπιτροπὴ

Κυρ. Καραγιάννης, Ἰωάν. Μπουκουβάλας, Γεώργ. Γκάτσος,
Π. Σ. Μερτύρης, Μ. Κ. Παπαμιχαήλ, Β. Μπούρλας.

Ἐπικυροῦται ἡ γνησιότης τῶν ἀνωτέρω ἐξ ὑπογραφῶν καὶ τὸ ἐμπεριεχόμενον τοῦ παρόντος.

Ἐν Ἐρμιόνη, αὐθημερόν.

Ὁ Δήμαρχος Ἐρμιονέων

Κ. Κ. Γκολεμῆς

Ἀλλὰ καὶ τὸ παρὸν ἔτος εἶνε μέχρι τοῦδε πολὺ σπουδαῖον καὶ αἷσιον διὰ τοὺς δεινοπαθοῦντας σπογγαλιεῖς. Ἐν Ρώμῃ συνεκροτήθη ἀπὸ 13 Ἀπριλίου μέχρι 10 Μαΐου τὸ Ζ' Διεθνὲς Συνέδριον Γεωργίας μετὰ τμήματος διὰ τὴν Ἀλυσίαν. Μέλος δὲ αὐτοῦ γενόμενος, ἀπηύθυνα πρὸς αὐτὸ ἔνθερμον ὑπὲρ τῶν δεινοπαθούτων σπογγαλιέων ἔκκλησιν, ἥτις ἐγένετο δεκτὴ εὐμενῶς, ὡς ἐν τῷ Διεθνείῳ Συνεδρίῳ τῆς Πετροπόλεως, μηκέτι δὲ λαθὼν τὰ πρακτικὰ τοῦ Συνεδρίου, δὲν δύναμαι νὰ ἀνακοινώσω Ὑμῖν πρὸς τὸ παρὸν περισσότερον. Ἄλλη καλὴ εἵδησις ἔρχεται πάλιν ἐκ Πετροπόλεως, ὅπου ἐν τῷ ἐπισήμῳ ὄργάνῳ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργείου τῆς Ρωσσίας (Messager des Finances, de l' Industrie et du Commerce, 1903, ἀρ. 16) ἐδημοσιεύθη ἐσχάτως λίαν ἐνδιαφέρουσα ἔκθεσις τοῦ ἐν Ρόδῳ Αὐτοκρατορικοῦ Ὑποπροξένου τῆς Ρωσσίας κ. Δημητρίου Γαληνοῦ περὶ ναυτιλίας, βιομηχανίας καὶ ἐμπορίου τῆς Ρόδου καὶ τῶν πέριξ νήσων, ἐν ᾗ ἀναπτύσσει λεπτομερῶς καὶ τὸ σπογγαλιευτικὸν ζήτημα τῆς Μεσογείου, ἀνιφέρων καὶ τὰς ὑπὲρ τῶν σπογγαλιέων πολυετεῖς προσπάθειάς μου. Ὁ Δήμαρχος δὲ τῆς ἐν Σικελίᾳ πόλεως Trapani μετὰ σημαντικοῦ πληθυσμοῦ σπογγαλιέων κ. G. D' Ali—Saiti εὐηρεσθήθη νὰ μοὶ ἀνακοινώσῃ λίαν εὐγενῶς, ὅτι τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον τῆς πόλεως ταύτης, παμψηφεί παραδεχθὲν τὴν ὀρθότητα τῶν ἐνεργειῶν μου, συνηγορεῖ ὑπὲρ παύσεως τῶν σκαφάνδρων παρὰ τῷ ἐν Ρώμῃ ἀρμοδίῳ Ὑπουργείῳ.

Ἀλλὰ τὰ δύο σπουδαιότερα πάντων τῶν γεγονότων τοῦ ἔτους τούτου εἶναι ἡ εὐγενεστάτη σταθερότης τῆς εὐάνδρου μεγαλο- νήσου Κρήτης, φανερούμενη ἐν τῇ διατηρήσει τοῦ σωτηρίου νό- μου παρ' ὅλας τὰς ἀποπείρας ἀνατροπῆς ἔξωθεν καὶ ἡ πρὸς τὰ κρείττω μεταβολὴ τῆς πορείας τοῦ σπογγαλιευτικοῦ ζητήματος ἐν Ἑλλάδι. Οἱ ἀτρόμητοι σπογγαλιεῖς δὲν φοβοῦνται τὸν καρχαρίαν, τὸν τόσον σπανίως προσβάλλοντα δύτην, ὅσον σπανίως κεραυνὸς πλήττει ἄνθρωπον, ἀλλὰ δικαίως φοβοῦνται τὸ σκάφανδρον, τὸ ἰσο- δυναμοῦν πρὸς χιλιάδας καρχαριῶν, πρὸς χιλιάδας κεραυνῶν. Καὶ ὅμως ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, καταβάλλοντες—φρικτὸν εἰ- πεῖν—ἀποπείρας πρὸς ἐπαναγωγὴν τῶν ἀνθρωποκτόνων καὶ σπογ- γοφόρων σκαφάνδρων εἰς τὰς πεπολιτισμένας χώρας ἐκείνας, αἵτινες ἀπεδιώξαν αὐτὰ ὡς μύλυσμα δι' εὐεργετικῆς νομοθεσίας. Καὶ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐπέτυχον τοῦ καταχθονίου σκοποῦ αὐτῶν, ὡς εἴρηται, πέρυσιν ἐν Σάμῳ, οὐχὶ δὲ καὶ ἄλλαχού. Ὡς πρὸς τὴν Κρήτην δὲ, τὴν εὐάνδρον γενέτειραν τοῦ Διὸς καὶ τοῦ Μίνως, τὴν κοιτίδα τοῦ ἀρχαιοτάτου πολιτισμοῦ ἐν Εὐρώπῃ, ἥτις μάλιστα τὸ ὄνομα αὐτῆς ἔλκει ἐκ συμδάντος ἐν Κρήτῃ, φα- νερῶς ματαιοπονοῦσιν, ὡς τρανῶς ἀποδεικνύει ἡ ψῆφος τῆς Ἐντίμου Βουλῆς τῶν Κρητῶν τοῦ 1901, ἡ ὥραία ἀπάντησις τῆς Αὐτοῦ Βασιλικῆς Ὑψηλότητος τοῦ Πρίγκηπος Γεωργίου τῆς Ἑλλάδος πέρυσι καὶ ἡ πρόσφατος ψῆφος τῆς ἐφετεινῆς Βουλῆς. Ὅθεν ὀφείλεται τῇ Αὐτοῦ Βασιλικῇ Ὑψηλότητι τῷ Πρίγκηπι Γεωργίῳ τῆς Ἑλλάδος, Ὑπάτῳ Ἀρμοστῇ ἐν Κρήτῃ, τοῖς πε- πνυμένοις Συμβούλοις Αὐτοῦ καὶ τῇ Ἐντίμῳ Βουλῇ τῶν Κρητῶν βαθυτάτη εὐγνωμοσύνη ἐκ μέρους τῶν σπογγαλιέων ὁλοκλήρου τῆς Μεσογείου καὶ δίκαιος θαυμασμὸς ἐκ μέρους τῶν φιλαν- θρώπων καὶ οἰκονομολόγων τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, διότι τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς ἐκ τῆς σταθερότητος ἐν τοῖς πειρασμοῖς κα- τανόσεται.

Ἡ πρὸς τὰ κρείττω δὲ μεταβολὴ τῆς πορείας τοῦ σπογγαλιευ- τικοῦ ζητήματος ἐν Ἑλλάδι καταφαίνεται ἐκ τῆς φιλοστόργου ὑπὲρ τῶν δεινοπαθούντων σπογγαλιέων μερίμνης τῆς Αὐτῆς Μεγαλειό- τητος τῆς Βασιλείσσης τῶν Ἑλλήνων Ὁλγας. Πασίγνωστος τυλ-

χάνει ἡ θερμουργὸς συμπάθεια, δι' ἧς ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης ἡ Βασίλισσα, μνημῶν τῶν παραγγελιῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, περιβάλλει πάντα δυστυχῇ καὶ ἀσθενῇ, παρὰ τὸ προσκέφαλον αὐτοῦ καθημένη καὶ παρηγοροῦσα αὐτὸν διὰ ρημάτων ζωῆς. Ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης, μαθοῦσα ἐκ τῆς ὑποβληθείσης Αὐτῇ διαπύρου ἐκκλήσεώς μου, ἐκ τῆς συνυποβληθείσης τρίτης πραγματοείας μου, βεβαίως δὲ καὶ ἐκ πολλῶν ἄλλων πηγῶν τὰ τρομερὰ δεινοπαθήματα τῶν διὰ σκαφάνδρων ἐργαζομένων σπογγαλιέων, εὐσπλάγχχνως ἀπεφάσισε νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τοιαύτην φρικτὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων, ἐπισκεφθεῖσα δὲ τὴν ὑπὸ τοῦ ἀντιπλοῦρχου κ. Πέτρου Ζώτου κυβερνωμένην «Κρήτην» πρὸ τοῦ εἰς Ἀφρικὴν ἀπόπλου αὐτῆς, συνέστησε τῷ κυβερνήτῃ τὴν ὑπὲρ τῶν δεινοπαθόντων σπογγαλιέων φιλόστοργον μέριμναν, ἧς Αὐτῇ ἐμπνέεται, ὁδὲ ἀξιότιμος κ. Κωνσταντῖνος Μελλάς, ἀνθυποπλοῦς ἀρχὸς ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ κυβερνήτου κ. Ζώτου, ἔστειλεν ἤδη τῷ ἀξιότιμῳ ἐξ Ἀγυαῖς Βουλευτῇ κ. Λέοντι Μελλά, ἀδελφῷ αὐτοῦ, λίαν σπουδαίας ἀνακοινώσεις περὶ τῶν φρικτῶν δεινοπαθμάτων τῶν δυστυχῶν σπογγαλιέων, δὲν θὰ βραδύνη δὲ νὰ σταλῇ καὶ ἡ ἐπίσημος ἔκθεσις, ἣτις βεβαίως θὰ δώσῃ τὴν ἀπαιτουμένην βάσιν πρὸς ὅσον ταχυτέραν ἀπαγόρευσιν τῆς φρικτῆς καταχρήσεως, τῆς ἐπὶ 37 ἔτη, ὡς μὴ ὤφειλε, ἀποδεκατιζούσης καὶ ἄλλως κατατρυχούσης τοὺς σπογγαλιευτικοὺς πληθυσμούς. "Ὅθεν ὀφείλεται βαθυτάτῃ εὐγνωμοσύνη καὶ τῇ Αὐτῆς Μεγαλειότητι τῇ Βασιλίσει τῶν Ἑλλήνων Ὀλγα διὰ τὴν φιλόστοργον ὑπὲρ τῶν δεινοπαθόντων σπογγαλιέων οὐ μόνον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ὁλοκλήρου τῆς Μεσογείου μέριμναν, ἣτις λίαν προσεχῶς θὰ ἐπιφέρῃ τοὺς τόσον ἐπιποθουμένους ἀγλαοὺς καρπούς. *

* Τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ λόγου τούτου, δηλαδὴ τῇ 2 Ἰουλίου 1903, ἐγένετο ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Βουλῇ ζωηρὰ συζήτησις περὶ τοῦ σπογγαλιευτικοῦ ζητήματος, καθ' ἣν ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Δημήτριος Ράλλης καὶ ὁ ἐξ Ἀγυαῖς Βουλευτὴς κ. Λέων Μελλάς προέδωκαν εἰς σπουδαιοτάτας ὑπὲρ τῶν δεινοπαθόντων σπογγαλιέων ἀνακοινώσεις. Τοσαύτην πρὸς τὰ κρεῖττω μεταβολὴν ὑπέστη τὸ σπογγαλιευτικὸν ζήτημα καὶ ἐν Ἑλλάδι.

Ἦδη μεθ' Ὑμῶν, τῶν τοσοῦτον συντελούντων διὰ τῶν πολυ-
τίμων συμπαθειῶν Ὑμῶν εἰς τὴν ἐπίσπευσιν τῆς αἰσίας λύσεως
τοῦ σπογγαλιευτικοῦ ζητήματος τῆς Μεσογείου, διαπύρως εὐχο-
μαι, ὅπως Θεὸς συνάρσει ὅσον τάχιον εἰσακουσθῶσιν αἱ ὑπὲρ τῶν
δεινοπαθούντων σπογγαλιέων ἑνθερμοὶ ἱκεταὶ ἡμῶν ὑπὸ τῶν
κατὰ τοῦτο ἔτι ὑστερουσῶν χωρῶν πρὸς ἀπερίγραπτον χαρὰν
ἡμῶν καὶ τῶν σπογγαλιευτικῶν πληθυσμῶν τῆς Μεσογείου ἀπὸ
Τύνιδος μέχρι Συρίας καὶ πρὸς δικαίαν ἱκανοποίησιν τῶν εὐλό-
γων προσδοκιῶν τῶν φιλανθρώπων καὶ οἰκονομολόγων τοῦ πεπο-
λιτισμένου κόσμου. Γένοιτο!
